

***Un nou model lingüístic educatiu
per a l'educació plurilingüe i intercultural
del sistema educatiu valencià***

**Informe a la Direcció General de Política Educativa de la
Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport de la
Generalitat Valenciana**

Unitat per a l'Educació Multilingüe

Universitat d'Alacant

Universitat Jaume I de Castelló de la Plana

Universitat de València-Estudi General

Comissió de treball

Josep Maria Baldaquí

Miquel Nicolàs

Vicent Pascual

Isabel Ríos

Ismael Sanz

Carles Segura

Coordinador: Vicent Pascual

1 Introducció

En el nou ordre lingüístic mundial que configura el nostre entorn local i global, l'**educació plurilingüe i intercultural** representa l'únic model educatiu capaç d'afrontar els reptes que la nova situació planteja.

No hi ha, però, un model d'educació plurilingüe únic. Els principis, teories i resultats de les recerques en el camp de l'educació plurilingüe i intercultural no solen ser directament exportables i exigeixen, a l'hora d'aplicar-los a altres contextos, una sèrie de decisions per tal d'adequar-los a les característiques, exigències i possibilitats del nou context. Pel que fa al sistema educatiu valencià, el nucli de decisions més important, les que fan referència a l'ensenyament i ús vehicular de les llengües de l'escola, a l'ús social i institucional de la llengua pròpia de la comunitat i de l'altra llengua cooficial dins el sistema educatiu, i a la formació del personal docent i no docent, constitueixen el **model lingüístic educatiu**, a partir del qual es bastirà l'edifici complet de l'educació plurilingüe i intercultural.

Aquest model lingüístic educatiu ha de posseir unes qualitats imprescindibles si vol millorar realment l'educació lingüística al nostre país: ha de partir de les necessitats i expectatives de la societat valenciana, i de l'ordenament jurídic en matèria de llengües, ha de proposar-se uns objectius ambiciosos, ha d'adoptar una organització i una metodologia que permeta assolir-los, ha de disposar dels recursos necessaris per a ser aplicat i ha de proposar un sistema d'avaluació dels resultats i del funcionament rigorós i transparent.

En especial, aquest model, atesa la situació sociolingüística i educativa de la societat valenciana, ha de partir del principi d'**igualtat** lingüística de tots els valencians en deures i obligacions, i del principi d'**equitat** pel que fa als mitjans per a aconseguir aquesta igualtat, convertint el valencià, llengua pròpia de la Comunitat Valenciana, en el nucli organitzador del model i compensant des de l'escola la seua precària situació social. La recerca i bones pràctiques internacionals en matèria d'educació bilingüe i plurilingüe, i els recursos que ha generat la nostra tradició pedagògica d'escola valenciana, permeten construir un model lingüístic i educatiu que aconseguisca realment assolir els objectius que el sistema educatiu es proposa per a a totes les llengües.

És un moment crucial per a la nostra llengua: l'ús social va retrocedint i l'escola totalment en valencià no ha aconseguit anar més enllà del 30% de l'alumnat. Calen mesures contundents per a canviar aquesta situació. Una certa desídia social i la contrapolítica pel que fa al valencià duta a terme al llarg dels darrers anys ens han dut a una situació dramàtica per a la nostra llengua.

És urgent que els nostres governants adopten les mesures necessàries per a capgirar aquesta situació insostenible que pot arribar a fer inviable la supervivència de la llengua pròpia del país. Concretament, una política lingüística clara en favor del valencià a nivell social i institucional, i un model lingüístic educatiu que proporcione les competències necessàries, no solament per a

participar de manera plena en la nostra societat, amb una llengua pròpia i una altra de cooficial, sinó també en la comunicació plurilingüe i intercultural propis del veïnatge universal en què ens trobem immersos.

Construir aquest model lingüístic educatiu i concretar-lo en la proposta que presentem tot seguit ha estat la comesa d'aquesta comissió.

2 Situació actual del valencià

De vegades fa l'efecte que, tant els polítics com els ciutadans som cecs pel que fa a la situació real del valencià en la nostra societat i no ens adonem de la precarietat en què sobreviu. En realitat, totes les dades apunten al fet que el valencià es troba en unes condicions dramàtiques que, si s'agregen, ens porten a una situació irreversible.

Unes simples dades estadístiques, sense pretensió d'exhaustivitat, corroboraran el que tot just acabem de dir. D'entrada analitzarem les dades referents al coneixement i ús del valencià tant en la zona valencianoparlant com en la castellanoparlant, a continuació comprovarem la greu situació de l'ensenyament i ús vehicular del valencià al sistema educatiu i, finalment, presentarem dades sobre la població migrant.

2.1 Coneixement i ús del valencià

Les dades pel que fa al coneixement i ús del valencià no són gens encoratjadores. A la **zona valencianoparlant**, pel que fa al **coneixement** del valencià, si ens atenem als resultats de l'enquesta sobre el coneixement i ús del valencià¹ de 2015 del *Servici d'Investigacions i Estudis Sociolingüístics* de la Generalitat Valenciana, les xifres són les següents:

CONEIXEMENT DEL VALENCIÀ: ZONA VALENCIANOPARLANT				
	L'entén	El sap parlar	El sap llegir	El sap escriure
Gens	3,6 %	16,7 %	16,2 %	36,2 %
Un poc	18,7 %	26,8 %	26,5 %	25,5 %
Bastant bé	28,3 %	19 %	25,8 %	15,5 %
Perfectament	49,3 %	37,4 %	31,4 %	22,8 %

I pel que fa a l'ús, adaptant l'elaboració de les dades de l'enquesta que ha fet Avel·lí Flors², les xifres són les següents:

¹ Coneixement i ús social del valencià. Enquesta 2015. Síntesi dels resultats. Generalitat Valenciana.

ÚS DEL VALENCIÀ: ZONA VALENCIANOPARLANT

	A casa	Amb els amics	A les botigues tradicionals	A les grans superfícies
En castellà (només o sobretot)	53,3 %	51,8 %	57 %	65,3 %
Usos bilingües	14,1 %	21,3 %	18,6 %	18,7 %
En valencià (només o sobretot)	29 %	24,9 %	23,4 %	15 %

Aquestes xifres mostren que el valencià es troba en un procés de minorització greu. Tenint en compte que no el sap parlar ni tan sols el 40% dels valencians i que el seu ús majoritari és a casa, i no passa del 29 %, és evident que cal una política lingüística general, i una política lingüística educativa eficaces, si es vol redreçar aquesta situació.

Pel que fa a la **zona castellanoparlant**, de la qual la síntesi dels resultats de l'enquesta només ofereix dades del coneixement del valencià, les xifres són les següents:

CONEXIEMENT: ZONA CASTELLANOPARLANT

	L'entén	El sap parlar	El sap llegir	El sap escriure
Gens	23,3 %	54,8 %	45,9 %	67,8 %
Un poc	39,4 %	30,5 %	30,1 %	20,8 %
Bastant bé	28,3 %	10,7 %	19,1 %	8,1 %
Perfectament	9 %	4 %	4,9 %	3,3 %

En aquest cas, tot i que les xifres són baixes, especialment en les habilitats de producció oral i escrita, els resultats no són totalment negatius, i demostren un contacte amb la llengua gens menyspreable. Tot indica que, actituds i ideologies polítiques a banda, la incorporació plena de l'ensenyament i ús vehicular del valencià no hauria de presentar dificultats considerables.

2.2 Situació del valencià a l'ensenyament

La situació sociolingüística que tot just acabem de descriure té el seu reflex en la situació

2 L'enquesta sobre el coneixement i ús del valencià. Una perspectiva castellanenca.

<https://apuntsdesociolingüística.wordpress.com/2016/06/30/enquesta-sobre-el-coneixement-i-lus-del-valencia-2015-una-perspectiva-castellanenca/>

educativa. Seleccionem els resultats més rellevants de l'elaboració que fa el STEPV³ de les dades del MEC per al curs 2015/2016:

A Alumnat en els diferents programes educatius (Pública + Privada):

Valencià com a àrea (ZCP)	PIP/PPEC	PEV/PIL/PPEV
12,4 %	57,3 %	30,3

B Alumnat d'ensenyament en valencià (PEV/PIL/PPEV) per etapes (Pública):

Educació infantil	Educació primària	ESO	Batxillerat	Cicles formatius
51,7 %	50,4 %	45,7 %	24 %	2,1 %

C Alumnat d'ensenyament en valencià (PEV/PIL/PPEV) per la titularitat dels centres:

Escola Pública (PEV/PIL/PPEV)	Escola Privada (PEV/PIL/PPEV)
40,9 %	7 %

Les conclusions a aquestes xifres haurien de ser clares per a tothom: pel que fa al coneixement i l'ús, es fa palesa la situació dramàtica en què es troba la nostra llengua al si de la societat; pel que fa al sistema educatiu, queda clar també que l'ensenyament en valencià queda circumscrit a l'escola pública i que a mesura que s'ascendeix en els nivells educatius la seua presència va sent menor.

Cal assumir que aquesta situació és insostenible i que la Comunitat Valenciana no pot permetre's el luxe de tenir tres sistemes educatius independents —l'escola pública i l'escola privada a la zona valencianoparlant, i les escoles de la zona castellanoparlant— amb un interès i dedicació ben desigual als objectius prioritaris pel que fa a l'ensenyament i ús vehicular del valencià.

Redreçar aquesta situació exigirà una política lingüística educativa que adopte com a objectius prioritaris la vertebració territorial, la cohesió social i un tractament equitatiu pel que fa als alumnes valencians i a les llengües que parlen. Una política lingüística educativa ambiciosa, que tinga el suport de la majoria de les forces, polítiques i educatives, i que pugua posar en marxa processos de canvi de llarga durada per aconseguir aquest sistema educatiu coherent, inclusiu, innovador i en valencià que els joves valencians mereixen.

2.3 El valencià i l'alumnat migrant

³ Alliola. *Quaderns de l'Ensenyament del País Valencià*, núm. 263, juny 2016.

Les dades anteriors pel que fa a l'ús del valencià han de ser completades amb xifres referents a l'alumnat migrant. Segons dades de la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport, l'alumnat procedent de la immigració que assisteix a les escoles del sistema educatiu valencià sufragades amb fons públics arriba a les xifres següents:

Escola pública	Escola privada concertada
75.458	10.373

El primer comentari a aquestes xifres no pot ser sinó assenyalar que l'escola privada concertada, a hores d'ara, no solament s'ha convertit en una barrera per a l'ensenyament en valencià com indiquen les xifres que hem presentat més amunt, sinó que també representa una barrera per a l'escolarització de l'alumnat més necessitat d'ajuda i suport. Un alumnat que sol trobar acollida, majoritàriament, a l'escola pública.

Un segon punt, important, es refereix a la necessitat d'encoratjar aquest grup d'alumnes a comunicar-se en valencià. No sempre resulta una tasca fàcil. En general solen preferir comunicar-se en castellà, bé perquè són alumnes castellanoparlants, procedents d'Amèrica Llatina, bé perquè ja han viscut en altres zones de l'Estat espanyol o habiten en entorns urbans castellanoparlants, i per tant estan habituats al castellà, o bé perquè veuen més útil conèixer la llengua de l'estat que el valencià. Un fet que s'agreuja pel motiu que fins i tot els valencianoparlants, seguint una norma d'ús ben estesa, acostumen a parlar en castellà a qualsevol persona migrant encara que aquesta els entenga en valencià.

Incorporar aquests alumnes a la nostra llengua i cultura a través de la integració educativa i social en el centre, i aconseguir que assolisquen el rendiment requerit tant en llengües com en les disciplines acadèmiques, haurien de ser els objectius prioritaris del model educatiu.

3 Un nou marc per a l'ensenyament i ús vehicular de les llengües

En aquesta societat global, en aquest veïnatge universal en què ens ha tocat viure, la comunicació personal i l'accés a la informació a través de mitjans tecnològics i mitjançant diverses llengües, la possibilitat d'eixir de les pròpies fronteres per viatjar, estudiar o treballar, o la necessitat d'integrar-se en el país al qual s'ha emigrat, exigeixen dels futurs ciutadans una competència plurilingüe i una comprensió intercultural no tan necessàries fins ara. Unes competències més aviat complexes que el sistema educatiu té la missió de proporcionar a tots els alumnes independentment de les competències i experiències culturals amb què arriben als centres educatius.

Per això, a hores d'ara, hi ha la sensació generalitzada entre els ensenyants i els investigadors que l'ensenyament/aprenentatge de les llengües és com més va més exigent. I tenen raó. En un

sistema educatiu com el nostre, i afegint-se al repte que planteja la situació social i educativa del valencià, aquesta complexitat pot ser atribuïda a diversos fenòmens que influeixen en la presència i el tractament de les llengües en els sistemes educatius. Assenyalen-ne alguns, sense que la seqüència d'exposició implique ordre de rellevància.

- S'exigeix als sistemes educatius que proporcionen un *domini real* de llengües estrangeres, especialment de l'anglès, com una competència útil per a viatjar, una eina valuosa durant els estudis universitaris i una acreditació imprescindible per a treballar en un país estranger.
- S'ha produït un *desenvolupament tecnològic* sense precedents en les comunicacions. La capacitat de fer servir nous codis, noves tecnologies i noves formes de produir, emmagatzemar i vehicular informació seran competències exigibles ben prompte —ja ho són— a tots els ciutadans. Per aquest motiu el multialfabetisme i l'alfabetisme digital han de convertir-se en objectius i, alhora, en eines del treball a l'escola.
- Ens trobem en una *societat del coneixement*. L'important no són només els continguts que aprenem durant els ensenyaments reglats, sinó el domini dels instruments que ens permetran ser autònoms i continuar aprenent durant tota la vida. Els dos més importants són, potser, la competència en llenguatge acadèmic i la capacitat d'aprendre a aprendre.
- Vivim en *societats diverses* des del punt de vista socioeconòmic, lingüístic i cultural, on hi ha molts alumnes en risc d'exclusió (alumnat migrant, alumnat provinent d'entorns socioculturals deprimits i alumnat provinent de grups marginals). Una de les causes principals del risc d'exclusió d'aquests col·lectius sol ser la dificultat de seguir el currículum de les aules ordinàries a causa del seu desconeixement de la llengua vehicular de l'ensenyament o dels codis elaborats que utilitza l'escola, especialment el llenguatge propi de les disciplines acadèmiques. La resposta dels sistemes educatius ha de ser, sens dubte un tractament pedagògic inclusiu que aconseguisca fer emergir en cada alumne el seu potencial màxim independentment de les competències inicials amb què arriba a l'escola.
- Ha augmentat la *pressió de les grans llengües sobre les llengües minoritzades*. Moltes d'aquestes llengües es troben en perill d'extinció. La nostra pròpia llengua, el valencià, es troba com hem vist més amunt en una situació d'emergència que exigeix l'atenció màxima per part dels poders públics, de la societat i del sistema educatiu. A risc de ser repetitiu, reiterarem la necessitat d'aplicar en aquest àmbit una política lingüística de protecció i revitalització del valencià, tant en l'ensenyament com en l'ús, com a llengua minoritzada, a partir d'un plantejament de diversitat lingüística sostenible. Els instruments fonamentals haurien de ser, entre altres, l'ensenyament i ús vehicular dins un marc additiu, una didàctica del valencià per a la normalització i l'extensió del seu ús social, pedagògic i institucional dins del sistema educatiu.

- Hi ha una *política lingüística europea explícita* que ens implica. Aquesta política consisteix en l'obligació que tenim tots els ciutadans europeus de conèixer la seua llengua primera més dues llengües estrangeres. Aquesta política lingüística europea comporta: a) que al nostre sistema educatiu, tots els alumnes han d'acabar dominant el valencià i el castellà, a més de l'anglès i una altra llengua estrangera. I tot i que ens hi estendrem més avall, podem avançar que el model lingüístic educatiu més adient per a aconseguir-ho ha de ser un model d'enriquiment d'educació plurilingüe i intercultural; i que aquest model d'educació plurilingüe i intercultural es desenvolupe en un marc additiu, cosa que significa una prioritització de l'ensenyament del valencià, i el seu ús majoritari com a llengua vehicular qualsevol que siga la llengua inicial de l'alumnat.

Dins d'aquest nou marc, el repte més gran que han d'afrontar els sistemes educatius és la **diversitat**: diversitat de llengües, diversitat d'alumnes, diversitat de situacions educatives... Aquesta diversitat ha de ser entesa no com a problema, sinó com a riquesa i recurs. Però en sistemes educatius com el nostre, en què s'ha valorat tradicionalment la homogeneïtat a les aules, aquesta heterogeneïtat actual requerirà un temps abans que no siga acceptada com a situació normal dels centres escolars.

Resumint, la diversitat als centres educatius pel que fa a l'ensenyament i ús vehicular de les llengües té diverses cares:

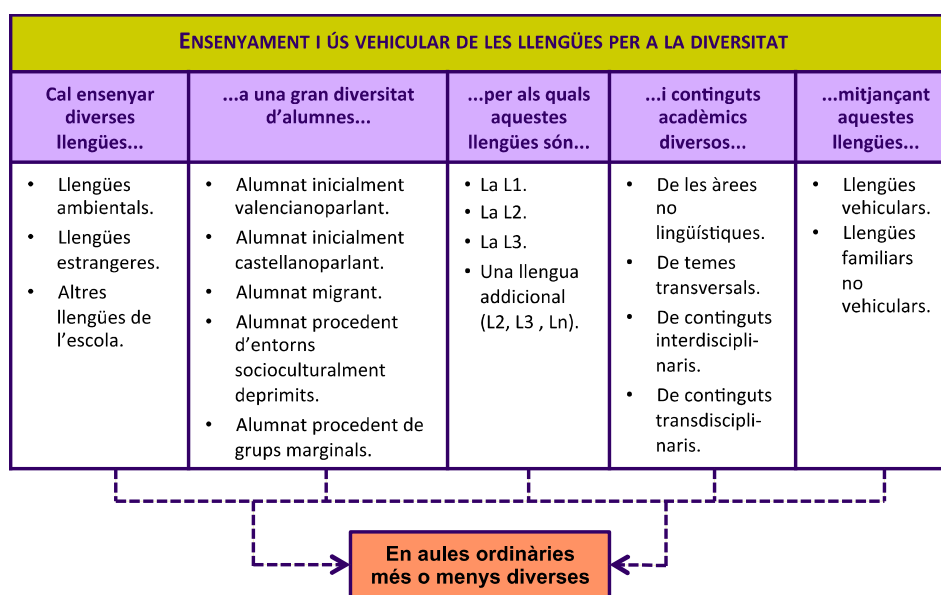

Figura 1: Ensenyament i ús vehicular de les llengües per a la diversitat (Pascual, en premsa)

Com veiem, la complexitat de l'educació lingüística al nostre sistema educatiu podríem dir que deriva de la necessitat d'aconseguir l'**equitat** mitjançant el tractament inclusiu de la **diversitat**. És a dir, els centres educatius han d'afrontar la diversitat de llengües, la diversitat de sabers curriculars, la diversitat d'alumnes i la diversitat de situacions educatives (*vegeu* figura 1), mitjançant la diversitat disponible d'enfocaments didàctics i organitzatius necessaris per a dur a

terme una educació inclusiva plurilingüe i intercultural.

4 Una resposta inadequada i insuficient

La resposta dels responsables de la Conselleria d'Educació, Formació i Ocupació de l'anterior legislatura davant aquesta complexitat va ser l'anomenat Decret de Plurilingüisme⁴ per mitjà del qual es regulava el plurilingüisme en l'ensenyament no universitari. Sense negar alguns encerts en el seu articulat, per a aquesta comissió la resposta institucional a la nova situació lingüística i educativa quant a l'educació plurilingüe i intercultural va ser **inadequada i insuficient**.

És cert que no hi ha hagut una avaluació dels resultats d'aquest decret, per tant les crítiques que hi farem es basaran en les seues intencions explícites o implícites, la configuració de l'educació plurilingüe i intercultural que proposa i la seua consistència interna.

A parer nostre, el decret 127/2012 és **inadequat** perquè el legislador, anteposant els seus interessos polítics als educatius, el va configurar de manera que no respon als interessos i necessitats del sistema educatiu valencià ni tampoc a les exigències tècniques d'un model d'educació plurilingüe que té com a missió, d'acord amb l'ordenament jurídic valencià en matèria de llengües, proporcionar idèntiques competències lingüístiques i acadèmiques a tots els alumnes valencians. Concretament:

- No té en compte els resultats de l'avaluació dels programes plurilingües existents, que indicaven la superioritat dels programes amb un ús vehicular majoritari del valencià. Així ho han posat de manifest totes les avaluacions dels programes que s'han realitzat en el nostre sistema educatiu, com ara, entre altres, la de Domènech i Zornoza (1996) de 1000 alumnes de 3r d'EGB, i les de l'IVECE: l'una (2000) de 1228 alumnes de 4t d'ESO, l'altra de l'alumnat d'educació infantil de 14 centres PEBE (2004)⁵, i la darrera al final del primer cicle de l'educació primària, també en centres PEBE (2006)⁶. En tots, com hem dit, la superioritat dels programes òptims PEVE i PILE és notòria.
- Parteix de la premissa errònia que valencià és una llengua normalitzada, que conviu harmònicament amb el castellà en un context de bilingüisme simètric. Com hem vist més amunt aquesta concepció no té cap fonament si es tenen en compte les dades sociolingüístiques.
- No configura un model d'educació plurilingüe d'acord amb la concepció d'aquest model

⁴ Decret 127/2012, de 3 d'agost, del Consell pel qual es regula el plurilingüisme en els nivells d'ensenyament preuniversitari del sistema educatiu valencià.

⁵ IVAQE (2004): *Estudis i investigacions. Resultats de l'avaluació de l'experimentació dels PEBE a l'Educació Infantil*. València: Generalitat Valenciana.

⁶ IVAQE (2006): *Informe de la evaluación de la aplicación experimental de los programas de educación bilingüe enriquecidos*. València: Generalitat Valenciana.

educatiu que té el Consell d'Europa⁷. En realitat tracta simplement d'incorporar una o dues llengües estrangeres de manera independent sense plantejar-se una perspectiva conjunta de l'apropiació de les llengües ni des del concepte global i integrat de competència plurilingüe que té aquest organisme⁸ ni dels enfocaments plurals o plurilingües que s'han desenvolupat dins d'aquest marc⁹. Tampoc té en compte les llengües familiars no curriculars com a element que haja d'estar present en l'itinerari curricular.

- Redueix l'atenció a l'ensenyament en valencià en els dos programes plurilingües que estableix, amb el pretext de reforçar l'ensenyança de llengües estrangeres, particularment de l'anglès.
- L'objectiu d'un domini equivalent dels dos idiomes oficials resulta ben difícil d'aconseguir amb el temps assignat a l'ús vehicular del valencià que prescriu. En l'àmbit de recerca sobre programes plurilingües hi ha un acord quasi unànim sobre la necessitat que l'ús vehicular de la llengua minoritzada ha de ser majoritari i que en cap cas hauria de baixar del 50%, si de debò es pretén corregir el bilingüisme social asimètric¹⁰.
- Adopta un plantejament massa dirigista, reflectit per exemple en el control absolut de la Conselleria pel que fa a la decisió final sobre la llengua vehicular base del centre (els docents no hi tenen cap participació i els pares simplement se'ls escolta) sense tenir en compte i les necessitats i problemes dels alumnes i la resta del context del centre.
- Pel que fa a l'escola concertada, deixa en mans dels seus titulars la potestat absoluta en l'elaboració dels projectes lingüístics, és a dir del model lingüístic i educatiu del centre.

A més d'inadequat, pensem que el decret 127/2012 és **insuficient**, ja que s'hi troba a faltar la regulació d'aspectes de gran rellevància per a un model d'educació plurilingüe:

⁷ Només cal consultar els conceptes, principis i propostes d'organització d'alguns dels textos fonamentals del Consell d'Europa: Coste, D. et al.: *Competence plurilingue et pluriculturelle* (versió revisada de 2009); *De la diversité linguistique a l'éducation plurilingue* (edició de 2007).

⁸ "Capacitat d'utilitzar les llengües amb finalitats comunicatives i de prendre part en la interacció intercultural que té una persona que domina, en graus diversos, distintes llengües i posseeix experiència de diverses cultures. És important destacar que aquí no hi ha superposició o juxtaposició de competències diferenciades, sinó l'existència d'una competència complexa, fins i tot composta, que l'usuari pot utilitzar." Consell d'Europa (2001): *Marc europeu comú de referència per a les llengües: aprendre, ensenyar, avaluar*. [Edició de 2003 del Ministeri d'Educació, Joventut i Esports del Govern d'Andorra, departaments de Cultura i d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya i Conselleria d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears]

⁹ Candelier, M. (Coordinador) (2013): *Le CARAP. Un Cadre de Référence pour les Approches Plurilingües des Langues et des Cultures. Compétences et ressources*. Graz: Consell d'Europa.

¹⁰ Per citar només publicacions molt recents dels majors experts mundials en la matèria: Cummins, J. (2011): "Bilingual and Immersion Programs". Dins Long, M. i Doughty, C. (Eds.): *Handbook of Second language Teaching*. London: Blackwell.; Genesee, F. i Lindholm-Leary, K. (2013): "Two case studies of content-based language education", *Journal of Immersion and Content-Based Language Education*, 1:1, 3-33, Teddick, D.J. (2015): "United States of America: The Paradoxes and Possibilities of Bilingual Education". Dins Mehisto, P. i Genesee, F.: *Building Bilingual Education Systems*. Cambridge: Cambridge University Press, etc., etc.

- Referències a les bases teòriques i pràctiques en què es fonamenta el pressumpte model d'educació plurilingüe que proposa.
- Un enfocament plurilingüe real que fonamente l'ensenyament i ús vehicular de les llengües en un context d'educació plurilingüe i intercultural.
- Definició dels objectius que es pretenen aconseguir i dels procediments d'avaluació dels plantejaments teòrics, metodologies i resultats acadèmics quant a competència i ús real en les diverses llengües del sistema escolar.
- Acollida, educació lingüística i integració de l'alumnat migrant, i el tractament dels alumnes procedents d'entorns familiars socioeconòmicament deprimits o de grups marginals. L'atenció a aquests alumnes, que el Consell d'Europa anomena **aprenents vulnerables**¹¹, constitueix des de la perspectiva de la inclusió, juntament amb la centralitat de la llengua minoritzada, la pedra de toc per a valorar les possibilitats d'èxit d'un model educatiu plurilingüe i intercultural d'enriquiment.
- Garantia de continuïtat de l'ensenyament i ús vehicular de les llengües curriculars entre les diferents etapes, especialment entre l'educació primària i l'educació secundària.
- Àmbits de competència i models d'actuació en la formació del professorat, un dels aspectes més importants, juntament amb els models didàctics i d'actuació a l'aula, per a l'èxit de qualsevol proposta d'educació plurilingüe i intercultural.
- Participació de les mares, pares i representants legals en els programes educatius, més enllà de la votació inicial no vinculant en l'elecció de la llengua base d'aprenentatge. Les investigacions actuals, majoritàriament, destaquen la necessitat que les famílies s'impliquen en l'educació plurilingüe i intercultural dels seus fills¹².
- Sensibilització de les famílies i els centres envers els programes de major intensitat d'ús vehicular del valencià, especialment en els moments previs a la matriculació.
- Discriminació dels alumnes de la zona castellanoparlant pel que fa a l'accés a l'educació plurilingüe, a la qual hi tenen tot el dret segons l'Estatut d'Autonomia, en les mateixes condicions que l'alumnat de la zona valencianoparlant.

¹¹ Thürmann, E., Vollmer, H., Pieper, I. (2010) *Languages of schooling: focusing on vulnerable learners*. Strasbourg: Council of Europe. En línia: www.coe.int/lang-platform.

¹² Brisk, M. E. (2006, 2nd. ed.): *Bilingual Education. From Compensatory to Quality Schooling*. Mahwah (NJ): Lawrence Erlbaum; Arias, M. B. (2015): "Parent and Community Involvement in Bilingual and Multilingual Education". Dins Wright, W. E., Boun, S. i García, O.: *The Handbook of Bilingual and Multilingual Education*. Chichester: Wiley Blackwell.

- Desatenció de nivell educatiu no universitaris, que queden fora de l'àmbit regulador del decret, com ara l'Educació de Persones adultes o l'Educació Especial.

En conclusió: per a aquesta comissió algunes de les conseqüències més que probables — algunes ja són visibles— de mantenir aquest decret són l'aprofundiment en la fragmentació del sistema educatiu, la davallada de competència en valencià entre els alumnes, un tractament insuficient de l'alumnat vulnerable, la desmotivació del professorat més implicat i combatiu, la interrupció del revifament del valencià com a llengua familiar via l'escola, com bé posa de manifest la recerca sociolingüística¹³ i el desaprofitament d'un millor ensenyament-aprenentatge de les àrees no lingüístiques, per mitjà del tractament conjunt de llengües i continguts, tal com proposen, una vegada més, els programes capdavanters del Consell d'Europa¹⁴.

5 Decisions prèvies per a un nou model lingüístic educatiu

Organitzar la diversitat de factors que configuren la nostra situació sociolingüística, política i educativa per tal d'elaborar un model lingüístic educatiu plurilingüe i intercultural és una tasca realment complexa que va molt més enllà del tractament purament didàctic.

A parer nostre, l'elaboració d'aquest model ha de constituir una tasca de planificació lingüística educativa, que forme part d'una planificació lingüística global. I aquesta ha de tenir com a objectiu la revitalització i normalització del valencià en tots els àmbits d'ús de la nostra societat, partint del principi d'equiparació amb el castellà. El referit principi serà el fonament que guie l'adquisició de competències plurilingües.

Abans, però, d'elaborar aquest model lingüístic educatiu cal prendre unes decisions prèvies per tal de construir un marc de planificació i actuació transparent que facilite tant la construcció del model com el seu enteniment i debat públic.

El model lingüístic i educatiu que proposarem, doncs, partirà de les premisses següents:

- 1** El bilingüisme primerenc comporta avantatges comunicatius, lingüístics i cognitius¹⁵, tant per als alumnes inicialment valencianoparlants com castellanoparlants, i aquest bilingüisme

¹³ Mas, A i Montoya, B (2012): "Language teaching and family linguistic transmission: two correlative factors in the Valencian Region (Catalan vs. Spanish)", *Sociolinguistic Studies*, vol. 6, 1-19; Safont-Jordà, M. Pilar (2015): "The promotion of multilingualism in a Catalan-speaking area. Familial challenges in the Valencian Community". Dins Jessner, U. i Kramsch, C. (Eds.): *The Multilingual Challenge: Crossdisciplinary Perspectives*. Berlin/Boston: Walter de Gruyter.

¹⁴ Beacco, J-C i alt. (2015): *The language dimension in all subjects. A Handbook for Curriculum development and teacher training*. Estrasburg: Consell d'Europa.

¹⁵ Marian, V. i Shook, A. (2012): "The cognitive benefits of being bilingual", *Cerebrum*; Bialystock, E. (2011): "Reshaping the Mind: The Benefits of Bilingualism", *Canadian Journal of Experimental Psychology*, núm. 65, vol. 4, 229-235; Aronin, L. i Singleton, D. (2012): *Multilingualism*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.

inicial constitueix, d'acord amb la **hipòtesi multilingüe**¹⁶, la base necessària per a un millor aprenentatge de la llengua estrangera i l'adquisició, per tant, d'una competència plurilingüe que amplia considerablement els avantatges inicials¹⁷.

- 2** El model lingüístic educatiu és una proposta de planificació lingüística educativa que, d'acord amb els objectius del sistema educatiu que marca la Llei d'ús i ensenyament del valencià¹⁸, ha d'establir un model d'enriquiment (els mateixos objectius per als parlants inicialment valencianoparlants i inicialment castellanoparlants) i un marc additiu¹⁹ (incorporació del valencià des de l'inici de l'escolaritat, i ús vehicular majoritari en tots els itineraris educatius, mai per davall del 50%).
- 3** El valencià ha de constituir el nucli organitzador de l'itinerari curricular. La seua condició de llengua minoritzada aconsella que certes competències multilingües compartides entre les llengües (xarxa conceptual relacionada amb el lèxic, estratègies de lectura i escriptura, consciència metalingüística, coneixement del llenguatge acadèmic...) i certes conductes (hàbit lector i escriptor...) siguen desenvolupades inicialment en valencià. A partir d'aquest desenvolupament inicial se n'articularà la transferència, represa i ampliació a la resta de llengües curriculars. Si el desenvolupament d'aquestes competències i conductes es fa inicialment en la llengua dominant, el castellà, és previsible que la manca de motivació o l'escassa pressió perquè siguen usades en valencià impedisca el seu desenvolupament en la llengua minoritzada.
- 4** La planificació lingüística educativa ha de ser una part de la política lingüística general de manera que l'actuació dins el sistema educatiu té un doble vessant: d'una banda és un àmbit que cal normalitzar i d'altra, un instrument per a la normalització del valencià en la societat.
- 5** El nou model lingüístic educatiu ha de recuperar la rica tradició de l'escola valenciana en

16 Cenoz, J. i Genesee, F. (1998): "Psycholinguistic Perspectives on Multilingualism and Multilingual Education". Dins Cenoz, J. i Genesee, F.: *Beyond Bilingualism. Multilingualism and Multilingual Education*. Clevedon: Multilingual Matters.

17 Per exemple, el factor-M(ultilinguisme), proposat per Ulrike Jessner que es refereix a "tots els efectes dels sistemes multilingües que distingeixen un sistema multilingüe d'un de monolingüe, és a dir, totes aquestes qualitats que es desenvolupen en un parlant/aprenent multilingüe degudes a l'increment de contacte(s) lingüístic(s) d'una manera no additiva o acumulativa, com ara la consciència metalingüística i metacognitiva (Jessner, U. (2008): "Teaching third languages: Findings, trends and challenges", *Language Teaching*, 41:1, 15-56).

18 "Això no obstant, i sense perjudici de les exempcions regulades a l'article vint-i-quatre, al final dels cicles en què es declara obligatòria la incorporació del valencià a l'ensenyament, i qualsevol que haja estat la llengua habitual en iniciar els estudis, els alumnes han d'estar capacitats per a utilitzar, oralment i per escrit, el valencià en igualtat amb el castellà" (LUEV, cap. 1, art. 19, ap. 2.)

19 A la documentació de referència que avala aquesta decisió i que figura a la nota 8, hi afegirem May, S. (2008): "Bilingual/Immersion education: What the research tells us". Dins Cummins, J. i Hornberger, N.: *Encyclopedia of language and education*. (2nd. ed.) (Vol. 5). New York: Springer; Wright, W. E. (2014): "Bilingual Education". Dins Bhatia, T.K. i Ritchie, W.C.: *The Handbook of Bilingualism and Multilingualism* (2nd. edition). Chichester: Wiley-Blackwell; i el clàssic Baker, C. (2011: 5th edition): *Foundations of Bilingual Education and Bilingualism*. Bristol/Buffalo/Toronto: Multilingual Matters.

educació bilingüe i plurilingüe, posada de manifest tant en totes les avaluacions²⁰ realitzades fins ara, com en la multitud de projectes, materials, documents programàtics i bones pràctiques que han de constituir el punt de partida de la renovació didàctica plurilingüe i intercultural.

- 6** No considerem que els pares i les mares tinguen dret de triar la llengua vehicular dels seus fills. Segons el professor Antoni Milian, citat a Strubell i alt. (2014)²¹, “existeix un dret fonamental a l’educació, però no un dret a l’educació en una llengua determinada”. No apareix en el llibre *Ús de les llengües vernacles en l’ensenyament* (UNESCO, 1953) ni en la *Convenció sobre els drets de l’infant* (ONU-Unicef, 1989). Sí que és cert que la Llei d’ús i ensenyament del valencià, en l’article 19, diu que “Hom procurarà, en la mesura de les possibilitats organitzatives dels centres, que tots els escolars reben els primers ensenyaments en llur llengua habitual, valencià o castellà”. Més enllà, però, d’aquesta obligació inicial, la legislació espanyola de rang més alt no atorga als pares i mares el dret a decidir la llengua vehicular en què han de ser educats els seus fills, ja que aquesta decisió depén de l’organització dels ensenyaments en cada comunitat autònoma que tinga competències plenes en matèria educativa. Amb lleugeres variacions, així ho estableix el Tribunal Constitucional en les sentències 337/1994, de 23 de desembre; 31/2010, de 28 de juny; i 15/2013, de 31 de gener. Per comprovar-ho n’hi haurà prou amb dues cites d’aquesta darrera sentència:

“De este modo, el derecho a la educación que la Constitución garantiza no conlleva que la actividad prestacional de los poderes públicos en esta materia pueda estar condicionada por la libre opción de los interesados de la lengua docente. Y por ello los poderes públicos —el Estado y la Comunidad Autónoma— están facultados para determinar el empleo de las dos lenguas que son cooficiales en una Comunidad Autónoma como lenguas de comunicación en la enseñanza, de conformidad con el reparto competencial en materia de educación”.

“Finalmente, en las SSTC 87/1983 y 88/1983, ambas de 27 de octubre, ya sentamos el criterio de que “los horarios mínimos tienen como finalidad, según se ha dicho, asegurar el cumplimiento de las enseñanzas mínimas, y ello ha de hacerse en forma que no vacíen de contenido práctico las competencias de las Comunidades Autónomas”, lo que, en el caso de Comunidades Autónomas con lengua cooficial, supone naturalmente que ambas lenguas han de ser enseñadas en los centros escolares de la Comunidad con la intensidad que permita alcanzar el objetivo, exigido por el art. 3 CE, de garantizar el derecho de conocer y usar ambas lenguas [...]”

- 7** Cal incorporar al model educatiu el tractament de dues llengües estrangeres d’acord amb les directives del Consell d’Europa²² i promoure una millora del seu ensenyament, també d’acord amb les recomanacions d’aquest organisme²³. Pel que fa al moment d’incorporació de la primera llengua estrangera a l’itinerari curricular, un tema certament controvertit, tot i que les recomanacions del Consell d’Europa semblen advocar per la incorporació

²⁰ Vegeu nota 5.

²¹ Strubell, M. i alt. (2014), *Àgora. Gestió de la diversitat lingüística i cultural*, Universitat Oberta de Catalunya.

²² Conclusions del *Barcelona European Council meeting of 15-16 March 2002*.

²³ *Conclusions on multilingualism and the development of language competences* del *Brussels Council meeting*, 20 May 2014.

primerenca, la situació lingüística a la Comunitat Valenciana i les darreres recerques en esta qüestió semblen afavorir solucions més adequades i eficients per al nostre context. És cert que els infants adquireixen amb més facilitat una L2 en edats primerenques i en entorns d'adquisició informals, i que arriben a un nivell màxim d'assoliment en aquesta llengua si aquest aprenentatge s'allarga fins a la pubertat o més enllà. Açò passa només, però, en l'adquisició natural en un entorn en què la comunicació té lloc majoritàriament en la llengua que s'adquireix. Quan l'aprenentatge té lloc en el context formal de l'escola, la recerca internacional conclou que els aprenents de major edat, especialment en un context de bilingüisme inicial, aprenen més de pressa i de manera més eficient²⁴. Segurament perquè disposen d'un banc de dades lingüístic més ampli (la L1 i la L2) per a construir la nova llengua, posseeixen un major desenvolupament cognitiu proporcionat per l'edat, aprenen la llengua a partir de la memòria explícita, i aprofiten les estratègies d'aprenentatge lingüístic adquirides en l'adquisició de la L1 i la L2. Aquests factors fonamenten la **hipòtesi multilingüe**²⁵, que afirma que els alumnes bilingües tenen una facilitat més gran per a adquirir una tercera llengua que els alumnes monolingües. Finalment, hi ha la possibilitat en les primeres edats, per tal de mantenir l'avantatge inicial que tenen els infants petits de discriminar els sons de qualsevol llengua i ajudar-los a mantenir la motivació per a familiaritzar-se amb aquestes de forma lúdica, d'utilitzar l'enfocament anomenat *despertallengües o obertura a les llengües*, abans de fer una incorporació sistemàtica de la primera llengua estrangera. En aquestes circumstàncies sembla recomanable fer una sensibilització inicial a la LE1 i/o una incorporació com a àrea, seguida d'un ús vehicular a mesura que els alumnes adquirisquen una competència en les llengües ambientals, especialment en la llengua minoritzada.

- 8 El model lingüístic educatiu presentarà una perspectiva radicalment plurilingüe. Partirà d'una concepció plurilingüe de la competència, de l'aprenent de llengües, dels processos d'ensenyament-aprenentatge i dels processos d'avaluació. Plantejarà una educació plurilingüe i intercultural per a tots els alumnes, amb totes les llengües i per a tots els continguts del currículum.
- 9 L'adquisició del valencià per part dels alumnes de la zona castellanoparlant es planteja com a dret i com a oportunitat, i com una manera evitar la discriminació que suposa per a l'alumnat d'aquest territori el seu bandejament del sistema valencià d'educació plurilingüe i intercultural. El model lingüístic educatiu valencià s'ha de proposar, doncs, una sèrie d'objectius indefugibles pel que fa a aquesta alumnes:
 - Que en acabar l'Educació Primària, l'alumnat dels territoris de predomini lingüístic

²⁴ Es pot consultar la revisió de la bibliografia sobre l'ensenyament primerenc i tardà a l'informe publicat per la universitat de Friburg: Lambelet, A. i Berthele, R.: *Âge et apprentissage des langues a l'école*. Friburg: Université de Fribourg; les recerques de Muñoz, Carmen (2010). "On how age affects foreign language learning", *Advances in Research on Language Acquisition and Teaching: Selected Papers*, 39–49. 2010 GALA; Cenoz, Jasone (2013): "The influence of bilingualism on third language acquisition: focus on multilingualism", *Language Teaching*, 46.1, 71-86; etc.

²⁵ *Vegeu* nota 13.

castellà posseïska una competència bàsica per tal de poder continuar els estudis de secundària i universitaris en situació d'igualtat amb l'alumnat dels territoris de predomini lingüístic valencià.

- Que puguen accedir posteriorment a l'ocupació pública i privada amb competència plena en la llengua pròpia del país i en l'altra llengua cooficial.
- Que puguen exercir com a ciutadans valencians en qualsevol de les llengües oficials, sense haver d'imposar als altres l'obligació de canviar de llengua perquè no els entenen.
- Que puguen gaudir d'uns models educatius plurilingües en igualtat amb els dels territoris de predomini lingüístic valencià. (Cosa que no passaria, i que els obligaria a conformar-se amb una educació simplement bilingüe —amb els desavantatges que això suposa— si no s'incorporara seriosament el valencià com a llengua d'instrucció.)
- Que tinguen l'oportunitat d'abandonar l'aïllament i formar part d'un país més cohesionat a tots els nivells.

Per a assolir aquests objectius caldrà que el model educatiu siga un **model únic** per a totes dues zones, la valencianoparlant i la castellanoparlant, tot i que l'aplicació del model únic es faça a la zona castellanoparlant amb la necessària gradualitat, promoció i informació, i amb els recursos adients.

10 A més de ser una eina de vertebració territorial, el model lingüístic educatiu ha de ser un instrument per a la cohesió social, que és sempre un dels objectius primordials de l'educació plurilingüe i intercultural. El sistema educatiu ha de plantejar un **model únic** per a tots els centres, independentment de la seua titularitat pública o privada concertada. Tots els centres sufragats amb fons públics s'han de sotmetre a la mateixa normativa curricular i de funcionament.

11 El model lingüístic educatiu planteja la inclusió, i un tractament equitatiu, com a palanca per a aconseguir l'èxit de tot l'alumnat, especialment del més vulnerable (alumnat migrant, alumnat procedent d'entorns socioculturals poc estimulants o alumnat pertanyent a grups marginals). Especialment, pel que fa a aquest alumnat, s'ha de partir de les seues competències comunicatives i experiències culturals prèvies, s'han de tenir expectatives elevades pel que fa a les seues possibilitats, i se'ls ha de proporcionar un tractament metodològic adient, i el suport didàctic, organitzatiu i material necessari perquè puguen assolir els mateixos objectius que la resta d'alumnes.

12 El centre ha de ser la unitat fonamental per al desenvolupament i aplicació del model lingüístic educatiu. Cada centre elaborarà el seu Projecte Lingüístic, que no hauria de ser de cap manera una aplicació literal de les directives que arriben de l'administració central, sinó la reelaboració creativa, consensuada i vinculant d'aquestes propostes i la seua ampliació i adequació a les realitats de l'entorn immediat i del propi centre.

13 L'actuació didàctica a l'aula és l'element més important per a aconseguir l'èxit en l'educació

plurilingüe i intercultural, molt més que la planificació a nivell institucional o a nivell del projecte lingüístic del centre. El model lingüístic educatiu ha de contenir, doncs, referències concretes als enfocaments didàctics i bones pràctiques desenvolupades en els darrers anys en el camp de l'educació bilingüe i plurilingüe.

14 Des de la perspectiva del punt anterior, és evident que aquesta intervenció exitosa a l'aula només podrà ser duta a terme per un professorat competent des d'un punt de vista lingüístic i didàctic. La formació inicial, la selecció i la formació continuada del professorat esdevenen, doncs, un element essencial del model lingüístic educatiu²⁶.

15 Les famílies són, juntament amb l'administració i els centres educatius, un dels pilars que sostenen l'edifici de l'educació plurilingüe. A casa adquireixen els xiquets i les xiquetes les primeres competències comunicatives, en un llenguatge més o menys elaborat; realitzen les primeres pràctiques lletrades, ajudats o no pels seus pares; i desenvolupen les primeres actituds envers les llengües familiars i les de l'entorn que els transmet la família. A hores d'ara les famílies no són contextos neutres que segueixen a ulls clucs les directrius dels centres. Cada família va elaborant, no sempre amb la informació adequada, la **planificació lingüística familiar**²⁷: quines llengües transmeten als fills, quina llengua estrangera privilegien, quines són les actuacions que emprenen (viatges, llibres, canal satèl·lit, intercanvis, colònies...). El centre, doncs, respecte a les famílies, ha de realitzar un treball constant d'informació, sensibilització i invitació a la participació:

- Ajudant-los a eliminar prejudicis pel que fa a la llengua minoritzada, animar-los a usar-la a casa cada vegada més i millor amb els seus fills, i motivar-los envers el seu ensenyament i ús com a llengua d'instrucció.
- Convencent-los dels beneficis cognitius, socials i personals que proporciona la competència plurilingüe.
- Informant-los sobre els fonaments bàsics de l'educació plurilingüe i intercultural que imparteix el centre, i sobre el procés d'aplicació.
- Invitant-los a participar en l'activitat educativa del centre tot concretant la forma en què poden participar.

²⁶ Hi ha una gran bibliografia internacional sobre aquest tema: García, O. i Kleyn, T. (2013): "Teacher Education for Multilingual Education". Dins Chappelle, C. A.: *The Encyclopedia of Applied Linguistics*. Oxford: Blackwell; De Meija, A. M. i Hélot, C. (2015): "Teacher Education and Support". Dins Wright, W. E. i alt. (Eds.): *The Handbook of Bilingual and Multilingual Education*. Oxford: Wiley-Blackwell També del Consell d'Europa: Bernaus, M. i alt. (2007): *Plurilingual i pluricultural awareness in teacher education*. Consell d'Europa: European Centre for Modern Languages. Algun altre, com ara Kelly, M. i Grenfell, M. (2004): *European profile for language teacher education: A frame of reference*. European Commission, 2004. Pel que fa al professorat de les àrees no lingüístiques: Hansen-Pauly, M. A. *Teacher education: Language issues in multilingual educational contexts: Sensitising Subject Student Teachers for Language Issues and Cultural Perspectives*. Estrasburg: Consell d'Europa.

²⁷ Hi ha actualment una creixent bibliografia sobre aquesta tema, la qual cosa indica la importància que va adquirint entre els investigadors i els pares: Piller, I. (2001): "Private language planning: The best of both worlds?", *Estudios de Sociolingüística*, 2(1), 61-80; King, K. A., Fogle, L. i Logan-Terry, A. (2008): "Family Language Policy", *Language and Linguistic Compass* 2/5, 907-922; Solé, A. (2009): *Multilingües des del bressol*. Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya.; Schwartz, M. i Verschik, A. (2013): *Successful Family Language Policy. Parents, Children and Educators in interaction*. Dordrecht: Springer.

16 El model lingüístic educatiu ha d'alinejar les seues propostes amb la recerca i bones pràctiques realitzades arreu del món en el camp de l'educació bilingüe i plurilingüe, per tal de debatre-les amb els seus creadors, adequar-les al nostre context i col·laborar per mitjà de la recerca teòrica i l'experimentació a l'aula, a consolidar-les, enriquir-les i augmentar-les.

17 L'avaluació és un aspecte tan rellevant com el disseny, la planificació i el procés d'aplicació de l'educació plurilingüe i intercultural. Al model educatiu que proposem l'avaluació no es refereix només al resultat final, sinó que considera el sistema educatiu com un conjunt articulat, totes les parts del qual contribueixen a l'assoliment dels resultats. Per tant han de ser avaluats en la seua estructura, organització, funcionament i interrelacions mútues. I en especial, des del punt de vista dels alumnes, l'avaluació ha de tenir en compte que en un model d'educació plurilingüe, el més important potser no és allò que saben fer independentment en cada llengua, sinó en totes les llengües del seu repertori alhora.

A partir d'aquestes decisions prèvies ja podem presentar la proposta del nou model lingüístic educatiu per al sistema escolar valencià.

6 Un nou model lingüístic educatiu per al sistema educatiu valencià

6.1 Consideracions prèvies

I. L'educació és un dels fonaments bàsics de la vida en comú en totes les societats humanes. En allò essencial, consisteix en la transmissió intergeneracional de coneixements, destreses i valors, d'acord amb unes normes sancionades i per mitjà d'institucions adients. En la pràctica, l'educació integra la perspectiva de l'ensenyament i la de l'aprenentatge, així com també els vehicles comunicatius de la transmissió. El més important d'aquests és la paraula, entesa com a repertori de llengües que es fan servir en el procés educatiu. L'educació comença al si de les famílies amb la transmissió dels rudiments d'una llengua, o de més d'una, com a objecte primer de transmissió. La llengua serveix per a aprendre a relacionar-se amb l'entorn, expressar emocions, satisfer necessitats bàsiques, construir els sabers i desenvolupar la personalitat individual. Aquest bagatge inicial es perfecciona en els estadis successius de l'educació regulada, on concorren, en la majoria de les societats, diverses llengües, que presenten una distribució d'ús variable.

D'altra banda, la nomenclatura amb què es designa, en la bibliografia especialitzada, la concurrència de llengües en un mateix entorn social i moment històric és diversa. El terme *multilingüisme* sol referir-se a un context social o educatiu configurat per tres o més llengües, que funcionen més aviat de manera independent. El *plurilingüisme* es refereix a la circumstància personal, social o escolar en què s'adquireixen i s'usen tres o més llengües de manera integrada, establint-hi una determinada interacció observable. A més a més, lingüistes, sociolingüistes i gramàtics han fet servir expressions com *llengua materna*, *nadiua* o *vernacla*, al costat de

llengua subalterna, minoritària, minoritzada; llengua adquirida, llengua forana... Són termes discutibles, que contenen valoracions o connotacions poc adequades en una descripció precisa de la diversitat lingüística. Per això resulta més neutre discriminar sols entre la llengua primera d'un individu o grup (L1), la segona llengua d'una persona o d'un territori (L2); la llengua estrangera incorporada en un procés educatiu (LE) o la llengua addicional que s'hi introdueix (LA). Ara bé, més important que constatar la disparitat terminològica inherent a la reflexió lingüística és subratllar aquest fet: l'elecció d'una llengua no resulta mai innocent, ni és fruit de la casualitat.

En efecte, al llarg de la història, la tria de la llengua de formació, en la família o als sistemes educatius, ha estat determinada per multitud de factors polítics, socials o econòmics. En l'educació regulada, l'estratificació social sovint ha tendit a imposar una llengua dominant, que ha gaudit de prestigi públic i de prerrogatives legals. I, per contra, s'han menystingut, segregat o exclòs les llengües o varietats lingüístiques que s'associaven a les classes subalternes o a funcions comunicatives d'àmbit familiar. Les societats occidentals han reproduït aquest esquema durant segles. Però a mesura que s'han modernitzat, assumint els valors polítics de la democràcia, la pluralitat i l'estat de dret, ha canviat la consideració de les llengües disponibles en un entorn determinat.

Així, el multilingüisme europeu, com a expressió de la diversitat cultural i humana, lluny de ser ara com ara un obstacle per al creixement individual i per a la construcció política d'Europa, constitueix una oportunitat compartida per al conjunt dels ciutadans del continent. I ho és igualment a l'interior de cadascun dels estats, amb independència del marc jurídic i polític vigent en cada cas. El reconeixement del patrimoni lingüístic europeu ha informat alguns pronunciaments institucionals dels responsables polítics de les institucions europees. Així, la declaració conjunta dels ministres d'educació dels estats membres de la Unió Europea, reunits a Bolonya el 1999, va establir com a reptes de futur l'adquisició d'una competència plurilingüe per a l'accés al mercat laboral, la convergència acadèmica quant als estàndards de qualificació idiomàtica, la formació lingüística contínua al llarg de la vida i la integració als processos educatius de les tecnologies de la informació i la comunicació.

L'any 2001, el Consell d'Europa va establir el *Marc europeu comú de referència per a les llengües* (MECR), que reforçava la idea del multilingüisme com a riquesa comuna dels europeus i delimitava sis nivells de competència lingüística (A1, A2, B1, B2, C1 i C2), en tant que estàndards homologables per a totes les llengües del continent. Posteriorment, en les conclusions de la reunió del Consell Europeu de Barcelona, de març de 2002, els caps d'Estat i de Govern es van comprometre a millorar la competència plurilingüe bàsica, definida com el coneixement d'una llengua materna i d'altres dues llengües, i van instar els ciutadans de la UE a avançar-hi.

A més a més, l'educació de la competència plurilingüe ha de considerar tant les llengües a l'abast dels ciutadans com els referents culturals que s'hi associen. Ha de posar en relació les

destreses i habilitats comunicatives dels parlants, posant en context els nivells del MECR i evitant d'erigir en patró de mesura absoluta una llengua en particular. També ha de fomentar el respecte recíproc entre les comunitats de parlants, l'estima envers la seua història i experiències compartides i la valoració intrínseca de cada llengua, amb independència del pes mediàtic, econòmic o polític que ostente en un moment precís.

A partir de les fites polítiques esmentades, i en virtut dels plantejaments estratègics i els valors referits, els governs i les institucions han de desenvolupar accions polítiques tendents a incrementar el capital lingüístic de la ciutadania, superar les barreres idiomàtiques entre grups de parlants i eliminar els prejudicis negatius envers les llengües coexistents dins un mateix territori, considerant-les sota els principis d'equitat, respecte i cooperació recíproca.

Fet i fet, avui el multilingüisme és un fenomen inherent a la naturalesa oberta, fluctuant i contradictòria de les societats avançades. Presenta múltiples dimensions: econòmiques, tecnològiques, polítiques, culturals i educatives, entre d'altres. De la mateixa manera, el plurilingüisme personal amplia l'horitzó formatiu de cada ciutadà, multiplica les relacions personals i col·lectives i ofereix possibilitats de creixement individual i professional. Però, sense regulació, pot ser també una amenaça per a les comunitats culturals i lingüístiques minoritàries, abocant-les, paradoxalment, a la discontinuïtat i la virtual extinció. Per això és tan important que l'escola assumisca l'educació lingüística com a integració de competències comunicatives, que es manifesten en les llengües copresents a l'aula. I que ho faça sense perdre de vista els valors que han d'informar el conjunt de l'educació.

II. El valencià, dins el conjunt de la seua àrea lingüística, també ha sofert històricament bandejament sociopolític i estigmatització ideològica. I també s'ha beneficiat dels canvis sociopolítics i sociolingüístics i de les transformacions culturals i tecnològiques que s'han registrat en les dècades darreres. La voluntat política d'avançar en el camí de la plena recuperació de la llengua històrica dels valencians es fonamenta en el marc legal vigent, aprovat per un ampli consens de les forces polítiques que en cada moment han gaudit de representació parlamentària.

La Constitució Espanyola de 1978 estableix, en l'article 3.1, que el castellà és la llengua espanyola oficial de l'Estat i que tots els ciutadans espanyols tenen el deure de conèixer-la i el dret d'usar-la. Així mateix determina al punt 3.2 que les altres llengües autònomes seran també oficials en les respectives Comunitats Autònomes, d'acord amb els seus Estatuts. I al punt 3.3. estipula que la riquesa de les diferents modalitats lingüístiques d'Espanya és un patrimoni cultural que serà objecte d'especial respecte i protecció.

La Llei Orgànica 5/1982, d'1 de juliol, d'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana determina en l'article 6.1 que la llengua pròpia de la Comunitat Valenciana és el valencià. I al punt 6.2 precisa que el valencià és oficial a la Comunitat Valenciana, a l'igual que ho és el castellà, que és l'idioma oficial a tot l'Estat. Tots tenen dret a conèixer-los i a usar-los i a rebre l'ensenyament del valencià i en valencià. A més a més, el punt 6.5 prescriu que s'atorgarà

especial protecció i respecte a la recuperació del valencià.

Així mateix, la Llei 4/1983, de 23 de novembre, de la Generalitat, d'Ús i Ensenyament del Valencià, dedica tot el títol segon a la regulació del valencià a l'ensenyament. En concret, l'article 18.1 estableix que la incorporació del valencià a l'ensenyament és obligatòria en tots els nivells educatius i que als territoris de predomini lingüístic castellà, enumerats en l'article 36 de la Llei, la incorporació es farà de forma progressiva, atenent la situació sociolingüística particular, de la manera que reglamentàriament es determine. A més a més, l'article 19.2 prescriu que al final dels cicles en què es declara obligatòria la incorporació del valencià a l'ensenyament, i qualsevol que haja estat la llengua habitual en iniciar els estudis, els alumnes han d'estar capacitats per a utilitzar, oralment i per escrit, el valencià en igualtat amb el castellà.

III. El capital cultural de les societats més avançades es fonamenta en l'educació lingüística dels ciutadans. Aquesta implica la integració d'una competència comunicativa, amb múltiples destreses lingüístiques en diàleg, els recursos adients per a obrir-se camí en l'era del ciberespai i les xarxes socials i una sòlida formació en els valors de la dignitat i la llibertat individuals, el respecte als altres, l'equitat distributiva, la tolerància crítica i la supremacia del bé comú. Per això l'educació lingüística no es pot limitar a dotar l'alumnat d'instruments d'accés al coneixement. Ha de constituir, en si, un model d'educació obert, dinàmic, ric, participatiu i vinculat a l'entorn sociocultural.

Un model que inculque els principis de sostenibilitat i complementarietat lingüístiques. Això tant en les àrees idiomàtiques, en què es treballa directament sobre les llengües, com en les altres àrees, en què les llengües són molt més que el suport de la instrucció educativa o el vehicle del saber. De fet, la copresència de diverses llengües en el procés educatiu, amb la distribució de temps, continguts i nivells de complexitat que escaiguen a cada context, és la lliçó primera que l'escola valenciana ha d'impartir. L'escola ha de reflectir la realitat social, però també hi ha d'introduir les correccions adients, per tal de conciliar l'interés general i la protecció dels drets lingüístics de les minories. Així com l'escola ha de fomentar el respecte i conreu equilibrat de totes les formes de vida, com a garantia de supervivència dels ecosistemes, també ha d'assumir i transmetre la idea d'un ecosistema de la comunicació, que té en la diversitat i acoblament de llengües el fonament primer. Comptat i debatut, una formació lingüística rica, plural i flexible és premissa indefugible per a la correcció de les desigualtats socials i sociolingüístiques, individuals i col·lectives, comesa que l'escola ha d'assumir com a objectiu prioritari.

D'altra part, l'educació lingüística s'ha de basar en la continuïtat del patrimoni cultural heretat, dotant-lo, però, d'un nou impuls crític i d'una projecció marcadament universalista. El redreçament sociolingüístic ha de servir per a vertebrar la societat valenciana en conjunt, aprofundir en les diverses varietats lingüístiques, reunir en un projecte comú totes les comarques del país, de nord a sud i de llevant a ponent, i promoure el respecte a la identitat plural, la cooperació entre territoris i el reconeixement de tots els valencians, amb la seua

diversitat d'orígens, del valencià com a llengua referencial comuna.

V. Vistes les consideracions anteriors, resulta evident que la Comunitat Valenciana pot avançar col·lectivament cap a un context de bilingüisme simètric enriquidor per a les dues llengües oficials, en l'horitzó d'una societat multilingüe, ben formada, dinàmica, oberta i respectuosa amb la diversitat cultural i lingüística. Un context educatiu nou, en què l'educació plurilingüe

- a) es fonamente en els principis d'educació pública, igualitària, arrelada al país i universalista alhora;
- b) es desenvolupe amb qualitat, garantint la formació personalitzada de l'alumnat, d'acord amb les seues necessitats individuals i les col·lectives de l'entorn;
- c) harmonitze el domini parcial de diverses llengües en una competència comunicativa global;
- d) permeta la integració de llengües i continguts i fomenta la valoració de cada llengua com a vehicle del coneixement i com a espai de comunicació interpersonal;
- e) acomplisca les previsions de la LUEV pel que fa al domini suficient de les dues llengües oficials i contribueixca a la cohesió i l'equitat socials de la Comunitat Valenciana i a l'enriquiment sociolingüístic dels ciutadans i territoris valencians;
- f) incorpore les recomanacions de les institucions europees quant a ciutadania plurilingüe i progrés individual i col·lectiu;
- g) involucre tots els estaments de la comunitat educativa (famílies, professorat i administració) en la cohesió social i en els valors culturals del plurilingüisme.

Fet i fet, la finalitat de l'educació plurilingüe és respondre a les exigències de la comunicació en una societat avançada, actuant de manera responsable i amb equitat. És a dir, formar persones amb el màxim de competència comunicativa en diverses llengües, capaces de respondre als reptes de la societat actual i d'interactuar en entorns multilingües, amb llibertat, imaginació i sentit crític.

6.2 Aspectes generals

L'objectiu d'aquest model lingüístic educatiu és el de facilitar la regulació de l'ensenyament i ús vehicular de les llengües curriculars, i la presència en l'itinerari educatiu de llengües no curriculars presents en els centres, en l'ensenyament no universitari, amb l'establiment d'un Programa Plurilingüe Únic que es descriu en el capítol III, el qual s'aplicarà en les etapes d'Educació Infantil, Educació Primària, Educació Secundària Obligatoria i Batxillerat.

Aquest model lingüístic educatiu s'aplicarà, en les condicions que fixe el desplegament normatiu posterior, en tots els centres d'educació no universitària públics i privats concertats de la Comunitat Valenciana, degudament autoritzats per a impartir ensenyaments d'Educació Infantil, Educació Primària, Educació Secundària Obligatoria i Batxillerat.

Tots els centres de l'educació no universitària sostinguts amb fons públics tindrien els mateixos drets i obligacions pel que fa a l'aplicació del nou model.

Els centres privats, independentment de les seues característiques i de la seua autonomia de funcionament, garantiran que els seus alumnes, en acabar cada etapa de l'escolaritat no universitària, assolisquen els objectius i els nivells de referència corresponents que figuren al punt 6.4.2 d'aquest document.

6.3 Les llengües al sistema educatiu

6.3.1 Les llengües de l'ensenyament

El sistema escolar valencià s'hauria de definir com un sistema educatiu plurilingüe que té com a llengües curriculars el valencià, com a llengua pròpia de la Comunitat Valenciana; la llengua cooficial, el castellà; una llengua de comunicació àmplia, l'anglès, i altres llengües estrangeres que, d'acord amb el seu Projecte Lingüístic de Centre, podran oferir, de manera obligatòria o optativa, els centres educatius.

La distribució de l'ensenyament i ús vehicular de les llengües curriculars per nivells, cursos, matèries i hores s'hauria d'ajustar a allò que indica el Programa Plurilingüe Únic que figura al 6.4.2 d'aquest d'aquest document.

6.3.2 Les llengües en l'administració educativa

En l'administració educativa de la Comunitat Valenciana s'hauria d'utilitzar de manera general el valencià. També s'hauria d'utilitzar en les relacions amb la resta de l'administració autonòmica i amb l'administració local, i en les relacions amb les entitats públiques i privades de la Comunitat Valenciana.

En les actuacions administratives, en la comunicació institucional i en la comunicació amb les famílies i amb l'entorn, en els centres educatius s'usarà, amb caràcter general, el valencià. En certes actuacions específiques, la llengua d'ús serà la que determine el Projecte Lingüístic de Centre.

Qualsevol persona, individualment, podrà sol·licitar ser atesa en la seua llengua de preferència, el valencià o el castellà.

6.3.3 Les llengües en el centre

El professorat, en compliment de les seues obligacions docents, hauria de fer servir les llengües d'ensenyament adients, oralment i per escrit, en les matèries que impartisca, i en la gestió de la classe, d'acord amb allò que s'indica en aquest document i amb les prescripcions del Projecte Lingüístic de Centre.

Els centres educatius haurien de ser exemple d'ús normal de la llengua pròpia dels valencians. Per tant, s'hi promourà l'ús habitual del valencià en tots els aspectes relacionats amb la retolació, la publicitat, la relació amb les famílies i amb l'entorn, d'acord amb les prescripcions del Projecte Lingüístic de Centre.

S'hauria de promoure que les activitats realitzades en els centres educatius en horari extraescolar, incloent-hi el transport i el menjador escolar, es facen en valencià. Aquest criteri s'hauria de tenir en compte en la contractació dels monitors o del professorat encarregat d'aquestes activitats.

Tot el personal del centre, docent i no docent, en la interacció social dins del centre, i especialment en la interacció amb els alumnes, hauria d'utilitzar servir de manera general el valencià.

6.3.4 Les llengües de l'alumnat

Els centres, atenent els drets lingüístics de les minories amb llengües pròpies diferents de les llengües de l'ensenyament, haurien de fer presents aquestes llengües i les cultures que representen en la comunicació social i en l'itinerari curricular, incloent-hi, si les circumstàncies ho permeten, el seu ensenyament en horari extraescolar.

L'administració educativa, atenent el dret que tenen els alumnes amb necessitats educatives especials a una educació plurilingüe, hauria de determinar reglamentàriament el tractament lingüístics que s'ha de proporcionar a aquests alumnes i com podran integrar-se en el model d'educació plurilingüe i intercultural.

6.4 Organització

6.4.1 Estructura del model lingüístic educatiu

L'administració educativa, per tal d'organitzar la diversitat de llengües, d'alumnes i de tractaments metodològics, hauria d'implantar un model lingüístic educatiu constituït per tres

nivells: el **Marc Institucional**, que establiria els objectius i nivells bàsics de referència, l'organització en un programa únic d'educació plurilingüe, la dotació de recursos i l'avaluació, per part de l'administració; el **Projecte Lingüístic de Centre**, per mitjà del qual els equips de centre, dins el marc que proporciona el Marc Institucional, organitzarien l'ensenyament i ús vehicular de les llengües, i la normalització del valencià en cada centre; i la **Intervenció Didàctica** a l'aula, en la qual, mitjançant l'actuació d'un professorat idoni, la creació d'entorns d'aprenentatge rics i una gestió estratègica de les llengües, s'hi materialitzarien els processos d'ensenyament-aprenentatge planificats.

Cap centre podria posar en desavantatge els seus alumnes adoptant una configuració del Programa Plurilingüe Únic insuficient en relació al context extern i intern, proposant un Projecte Lingüístic de Centre empobrit o aplicant una Intervenció Didàctica inadequada que no garantira l'assoliment dels objectius i nivells de referència bàsics que figuren a l'apartat 6.4.2 d'aquest document.

6.4.2 El Marc Institucional

Objectius i nivells de referència:

El model lingüístic educatiu en aquest document hauria de tenir com a **objectius**, els següents:

- Proporcionar als alumnes una competència plurilingüe que comprega el domini elevat i equivalent de la llengua pròpia de la comunitat (el valencià) i de l'altra llengua oficial (el castellà), el domini funcional de dues o més llengües estrangeres i el contacte enriquidor amb les llengües i cultures no curriculars però pròpies d'una part de l'alumnat.
- Convertir-los en usuaris especialment preparats per a usar totes i cada una de les llengües del repertori plurilingüe personal com a instrument per a l'adquisició, construcció i vehiculació de coneixements, per a la fruïció i la creació estètica, i per a l'anàlisi crítica i l'acció social a través del llenguatge.
- Aconseguir que adquirisquen la capacitat d'utilitzar estratègicament els seus recursos comunicatius plurilingües per a la mediació en situacions en què els participants no comparteixen el mateix repertori lingüístic, per al processament d'informació i la construcció de coneixements en contextos multilingües, i per a aconseguir l'èxit en situacions en què la competència d'algun dels interlocutors en la llengua de comunicació és insuficient.
- Proporcionar als alumnes competència en el multialfabetisme i les Tecnologies de l'Aprenentatge i el Coneixement (TAC) en l'aprenentatge i ús de les llengües.
- Fer nàixer en els alumnes la curiositat per les llengües, i proporcionar-los coneixements sobre com són i com funcionen, procediments per a la construcció d'aquests coneixements a partir de l'observació, manipulació i comparació de les diferents llengües presents a l'aula, i una perspectiva crítica sobre com s'usen.

- Convertir els alumnes en aprenents de llengües estratègics i autònoms, i motivats per a aprendre'n durant tota la vida.
- Garantir que tots i cada un dels alumnes assolisquen el seu màxim potencial pel que fa al coneixement i ús de les llengües, i la seua plena integració escolar i social, independentment de la procedència geogràfica, del nivell sociocultural de les famílies, de les competències comunicatives i experiències culturals amb què arriben al centre, i de les seues aptituds i estil d'aprenentatge.
- Formar els alumnes per a la convivència en una societat multilingüe i multicultural, tot ajudant-los a construir-se una identitat pròpia, i que en aquesta construcció tinga un paper important el coneixement i experiència profunds de la llengua i cultura pròpies del país en el qual s'han d'integrar com a ciutadans de ple dret.
- Fer presents en els centres i en el currículum general les llengües i cultures de la immigració, i promoure la possibilitat que l'alumnat estranger pugua rebre classes de la seua llengua.
- Convertir el valencià en el nucli organitzador del currículum lingüístic i acadèmic plurilingüe, i en la llengua d'integració i cohesió de la comunitat educativa; normalitzar el seus ús social i institucional dins el sistema educatiu, i estendre aquest ús normalitzat a la societat en general i a l'entorn dels centres.
- Col·laborar en la consecució d'una societat valenciana multilingüe i multicultural, cohesionada al voltant del valencià com a llengua de tots.
- Promoure l'obertura europea i internacional de les escoles i el sistema educatiu.

Dins el context dels objectius plurilingües i interculturals, i a efectes d'acreditació, aquest model lingüístic educatiu, pel que fa a les llengües curriculars, hauria de garantir que cada alumne, en acabar les diferents etapes, aconseguira les competències orals i escrites definides pels **nivells bàsics de referència** següents, del *Marc europeu comú de referència per a les llengües*:

- En acabar els ensenyaments obligatoris: Valencià i Castellà: B2; primera llengua estrangera: B1; segona llengua estrangera: A2.
- En acabar els ensenyaments postobligatoris no universitaris: Valencià i Castellà: C1; primera llengua estrangera: B2; segona llengua estrangera: B1.

Cap alumne no hauria de poder obtenir el títol, en qualsevol centre, sense haver assolit els objectius, i les competències orals i escrites dels nivells de referència especificats en aquest apartat.

Organització en programes:

Al sistema educatiu valencià, tant als *territoris de predomini lingüístic valencià* com als *territoris de predomini lingüístic castellà*, els centres educatius haurien d'aplicar un **Programa Plurilingüe Únic**.

A Als territoris de predomini lingüístic valencià, en tots els centres sostinguts amb fons públics, i en totes les etapes (Educació Infantil, Educació Primària, Educació Secundària Obligatòria i Batxillerat), els centres haurien d'aplicar el Programa Plurilingüe Únic amb les característiques següents:

1. A l'Educació Infantil:

- L'anglès s'incorporaria al segon curs del cicle segon, inclòs en un enfocament d'obertura a les llengües o mitjançant la modalitat d'incorporació primerenca, amb el 10% de l'horari curricular.
- De la resta de continguts globalitzats del cicle segon, s'impartirien en valencià com a mínim el 50% , i en castellà, com a màxim, el 50%.

2. A l'Educació Primària:

- Com a norma general, el valencià, el castellà i l'anglès tindrien un tractament com a àrea des del primer curs de l'Educació Primària.
- L'anglès s'incorporaria com a llengua vehicular al tercer curs, mitjançant l'enfocament d'Aprenentatge Integrat de Continguts i Llengua Estrangera (AICLE), amb un temps de l'horari vehicular del 10%, que augmentarà al 20% a partir del curs cinqué.
- En l'horari de la resta de matèries acadèmiques, l'ús vehicular mínim del valencià seria del 50% i l'ús vehicular màxim del castellà seria del 50%.
- S'impartirien en valencià com a mínim la meitat de les àrees troncal, una de les quals seria la de Ciències Naturals o la de Ciències Socials.

3. A l'Educació Secundària Obligatòria:

- Continuaria el tractament del valencià, el castellà i l'anglès com a àrees, i s'incorporarà, com a segona llengua estrangera, obligatòria, una llengua romànica.
- L'anglès continuaria com a llengua vehicular mitjançant l'enfocament d'Aprenentatge Integrat de Continguts i Llengua Estrangera (AICLE), amb un 20% de l'horari vehicular.
- En la resta de l'horari de les àrees no lingüístiques, l'ús vehicular mínim del valencià seria del 50% i l'ús vehicular màxim del castellà seria del 50%.
- S'impartirien en valencià, com a mínim, la meitat de les àrees troncal.

4. Al Batxillerat:

- Continuaria el tractament del valencià, el castellà, l'anglès i una llengua romànica com a àrees, i s'incorporaria, com a tercera llengua estrangera optativa, una llengua germànica o una llengua tipològicament distant.
- L'anglès continuaria com a llengua vehicular mitjançant l'enfocament Aprenentatge Integrat de Continguts i Llengua Estrangera (AICLE), amb un temps de l'horari vehicular del 20%.

- En la resta de l'horari de les àrees no lingüístiques, hi hauria un ús vehicular mínim del valencià del 50% i un ús vehicular màxim del castellà del 50%.
- S'impartiran en valencià, com a mínim la meitat de les àrees troncal.

5. Cada centre, en elaborar el seu Projecte Lingüístic de Centre, concretaria els usos vehiculars de les diferents llengües curriculars per a cada una de les etapes.

6. En el cas dels centres amb alumnat majoritàriament castellanoparlant que opten per un percentatge d'ús vehicular del valencià del 100% al segon cicle de l'Educació Infantil i al primer cicle de l'Educació Primària, aquests podrien ajornar la incorporació del castellà com a àrea fins al segon curs de l'Educació Primària. En aquest cas, incorporarien l'ús vehicular del castellà a partir del tercer curs amb un 20% de l'horari vehicular en els cicles segon i tercer, i aplicarien el tractament integrat de llengües i continguts (TILC) d'acord amb la metodologia dels programes d'immersió lingüística.

B Totes els centres educatius sostinguts amb fons públics dels **territoris de predomini lingüístic castellà** aplicarien el Programa Plurilingüe Únic mitjançant una incorporació progressiva que es faria en totes les etapes: Educació Infantil, Educació Primària, Educació Secundària Obligatòria i Batxillerat.

1. A l'Educació Infantil:

- Com a norma general, s'impartirien en castellà el 80% dels continguts globalitzats del currículum del cicle segon, i en valencià, el 20%.
- L'anglès s'incorporaria al segon curs, inclòs en un enfocament d'obertura a les llengües o mitjançant la modalitat d'incorporació primerenca.

2. A l'Educació Primària:

- El valencià i el castellà s'incorporarien com a àrees a partir del primer curs.
- L'anglès s'incorporaria al primer curs com a àrea i continuaria durant tota l'Educació Primària. Al tercer curs s'incorporaria com a llengua vehicular, mitjançant l'enfocament d'Aprenentatge Integrat de Continguts i Llengua Estrangera (AICLE), amb un temps de l'horari vehicular del 10%, que augmentarà al 20% a partir del curs cinqué.
- L'ús vehicular del valencià s'introduiria de manera progressiva: al primer curs, en una de les àrees, Ciències Socials o Ciències Naturals, que continuaria en el cicle segon; al curs cinqué, en les dues àrees, Ciències Socials i Ciències Naturals. El castellà s'usaria com a llengua vehicular dels continguts de les àrees que no s'impartiren en valencià o en anglès.

3. A l'Educació Secundària Obligatòria i al Batxillerat s'aplicaria el Programa Plurilingüe Únic en les mateixes condicions que als territoris de predomini lingüístic valencià.

4. Cada centre, en elaborar el seu Projecte Lingüístic de Centre, concretaria els usos vehiculars de les diferents llengües curriculars per a cascuna de les etapes.

5. Els pares podrien demanar l'exempció a l'ensenyament i ús vehicular del valencià en el programa, i sol·licitar dels centres una atenció individualitzada per als seus fills, en les condicions i manera que reglamentàriament es determinen. L'administració educativa hauria de vetlar, però, en la concessió de les exempcions, perquè el dret dels infants dels territoris castellanoparlants de conèixer el valencià, tal com figura a l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana, article 7.2 i a la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià, article 2, fóra garantit, més enllà de la voluntat explícita dels pares, considerant l'interés superior del menor a no ser discriminat en els seus drets, d'acord amb la Convenció dels Drets de l'Infant, aprovada per l'Assemblea General de les Nacions Unides el 1989 i la Llei del 12/2008, de 3 de juliol, de protecció integral de la infància i l'adolescència de la Comunitat Valenciana. A tal fi, només es concediria l'exempció a aquelles sol·licituds que foren plenament justificades, d'acord amb les instruccions que haurien de figurar en el futur desplegament normatiu.

Centres d'acció preferent

Haurien de ser considerats **centres d'acció preferent** els que es troben en alguna de les circumstàncies següents:

- Apliquen el Programa Plurilingüe Únic a alumnat majoritàriament castellanoparlant en les condicions que s'indiquen al punt A.6 de l'apartat Organització en programes dins la secció el Marc Constitucional.
- Escolaritzen alumnat socioeconòmicament i socioculturalment vulnerable.
- Escolaritzen un nombre elevat d'alumnat migrant.
- Imparteixen el Programa Plurilingüe Únic als territoris de predomini lingüístic castellà i no tenen exempcions.

En aquests centres d'acció preferent, la Conselleria d'Educació hauria de sensibilitzar les famílies, incentivaria el professorat i dotaria els centres dels recursos addicionals necessaris perquè tots els alumnes pogueren aconseguir els objectius i els nivells de referència bàsics establits.

El currículum oficial de llengües

El currículum oficial de llengües hauria de ser elaborat a partir de les exigències de les configuracions possibles del Programa Plurilingüe Únic i de les exigències didàctiques previstes en el punt 6.5.1 d'aquest document.

L'administració educació hauria de tenir en compte la incorporació del llenguatge acadèmic i altres elements del tractament integrat de llengües i continguts al currículum de les diferents àrees no lingüístiques en l'elaboració del currículum prescriptiu.

6.4.3 El Projecte Lingüístic de Centre

El Projecte Lingüístic de Centre hauria de formar part del Projecte Educatiu de Centre i hauria de tenir les característiques següents:

- Constituiria el conjunt de decisions consensuades i vinculants que prendria l'equip docent per a organitzar l'ensenyament i l'ús vehicular de les llengües des d'una perspectiva plurilingüe, i la promoció de l'ús social i institucional del valencià en el centre.
- S'elaboraria dins el context configurat pel Marc Institucional, però tenint en compte, principalment, les exigències, expectatives, possibilitats i limitacions del context tant extern com intern del centre.
- Constituiria el nucli a partir del qual s'elaboraria el Projecte Curricular de Centre.
- S'elaboraria per a un termini de quatre anys, passats els quals caldria fer-hi una avaluació i procedir a les modificacions necessàries per a millorar-lo.

Centres que l'haurien d'elaborar

Tots els centres dels territoris de predomini lingüístic valencià i de predomini lingüístic castellà, públics i privats, haurien d'elaborar el seu Projecte Lingüístic de Centre.

Objectius

El Projecte Lingüístic de Centre del centre s'hauria de proposar aconseguir els objectius següents:

- Ajudar els alumnes a aconseguir els objectius i els nivells bàsics de referència, que figuren al punt 6.4.2 (El Marc Institucional) d'aquest document, a més d'aquells objectius propis que el centre determine a partir del context i de la presa de posició educativa.
- Facilitar l'acollida inicial, i aconseguir la integració social i educativa de l'alumnat migrant, i l'èxit en els resultats acadèmics.
- Proporcionar un tractament equitatiu a la diversitat d'alumnat, i el suport necessari, perquè cada alumne, qualsevol que siguen les seues potencialitats, les seues competències en entrar a l'escola o la seua motivació i interès, pugui aconseguir els objectius que figuren en el Projecte Lingüístic de Centre.

- Millorar la convivència i la integració en el centre.
- Fomentar la innovació didàctica i la millora de l'organització i funcionament del centre.
- Guiar l'acció educativa en l'educació lingüística en el centre.
- Promoure l'ús social i institucional del valencià entre els alumnes, en el centre i en les relacions amb l'entorn.
- Facilitar el desenvolupament professional del professorat.
- Facilitar la formació idònia del personal no docent per a participar en l'aplicació del Projecte Lingüístic de Centre.
- Implicar els pares en el desenvolupament lingüístic i educatiu dels seus fills.
- Eradicar, entre les famílies i la resta de la comunitat educativa, prejudicis, estereotips i ideologies lingüístiques sense base científica; facilitar informació detallada i rigorosa sobre el model lingüístic educatiu que aplica el centre; i promoure un canvi d'actituds i una motivació activa envers l'ensenyament i ús vehicular del valencià.
- Integrar les oportunitats que proporciona l'entorn local i les famílies (acadèmies d'idiomes, planificació lingüística familiar, representacions teatrals, visites d'autors a la biblioteca municipal, associacions solidàries...) i el context global (viatges i intercanvis, participació en proves públiques o privades de competència en diverses llengües, participació en programes europeus...) per a completar i enriquir l'oferta educativa en llengües.
- Convertir-se en un instrument per a la transparència, l'eficàcia i el treball conjunt dels centres, les famílies i l'administració.

Estructura:

El Projecte Lingüístic de Centre hauria d'incloure, obligatòriament:

- 1 Anàlisi dels elements del context extern i intern del centre relacionats amb l'educació lingüística, i conseqüències i línies d'acció que se'n deriven per a la planificació i aplicació del Projecte Lingüístic de Centre.
- 2 Objectius concrets que es pretenen aconseguir en el termini de quatre anys i criteris d'èxit transparents que puguin ser fàcilment avaluats, tant per al Pla d'ensenyament i ús vehicular de les llengües com per al Pla de normalització del valencià.
- 3 Concreció i adequació al centre del Programa Plurilingüe Únic mitjançant:
 - a) Les decisions pel que fa a l'organització i tractament didàctic de l'ensenyament i ús vehicular de les llengües, que haurien d'incloure, entre altres:
 - El moment d'introducció de cada una de les llengües curriculars.
 - La proporció d'ús vehicular en cadascuna d'aquestes llengües.
 - Moment, seqüència i enfocament en la introducció del tractament sistemàtic de

l'alfabetització inicial en cada una de les llengües curriculars.

- Quines àrees o continguts de les àrees no lingüístiques s'impartiran en les diferents llengües curriculars.
- Enfocaments metodològics que es prioritzaran en l'ensenyament i ús vehicular de les llengües curriculars.
- Tractament dels migrants i de l'alumnat vulnerable (alumnat procedent d'entorns socioculturals deprimits, i alumnat amb dificultats lleus d'adquisició i aprenentatge de les llengües).
- Modalitat de presència de les llengües i cultures no curriculars en l'activitat educativa del centre.
- Mesures de suport a l'ensenyament i ús vehicular de les llengües tant dins del centre com en l'entorn local i global.
- Mesures organitzatives que garantisquen, en l'ensenyament i ús vehicular de les llengües, la coherència dins el cicle, i la continuïtat entre cicles i etapes, pel que fa als continguts i a la metodologia; l'organització i agrupament òptim dels alumnes; i la creació d'entorns d'aprenentatge òptims tot utilitzant estratègicament la totalitat dels recursos que posseeix o que puga aconseguir el centre.

b) Les decisions pel que fa a la promoció de l'ús del valencià en el centre, que haurien d'incloure, entre altres:

- La gradació prevista per a l'extensió de l'ús social i institucional del valencià en el centre, i de relació amb les famílies i l'entorn, fins al seu ús total normalitzat.
- Actuació amb pares i mares que, individualment, sol·liciten ser atesos específicament en qualsevol de les llengües oficials.

4 Relacions centre-famílies pel que fa a la motivació, informació, suport i participació en el programa, i coordinació de la planificació lingüística familiar amb el Projecte Plurilingüe del centre.

5 Necessitats d'assessorament, formació i suport.

6 Proposta per a avaluar l'assoliment dels objectius concret del projecte, relacionar els resultats amb els elements del projecte que hi hagen pogut influir, i aprofitar les conclusions per a introduir-hi modificacions i millores.

Elaboració i aprovació:

El Projecte Lingüístic de Centre hauria de ser elaborat de manera col·lectiva i democràtica a partir de les aportacions del professorat dels diferents cicles i etapes, dels departaments de totes les àrees a l'Educació Secundària, dels especialistes que exerceixen la seua funció al centre, i de les associacions de pares i mares. La Comissió Pedagògica coordinaria el procés

d'elaboració del Projecte Lingüístic de Centre i en redactaria la versió inicial. A continuació, l'equip directiu dirigiria la discussió i debat per part del Claustre fins arribar a un consens vinculant, en redactaria la versió provisional i l'elevaria al Consell Escolar per a l'aprovació.

A criteri de l'equip docent, de l'Associació de Mares i Pares (o d'una almenys si n'hi ha més d'una), o de l'administració, abans de l'elaboració o modificació del Projecte Lingüístic de Centre es realitzaria una sessió informativa amb les famílies, l'equip docent i el Consell Escolar sobre l'educació plurilingüe i les modalitats òptimes per a l'aplicació en el centre per tal que puguin fer aportacions informades en el procés d'elaboració i aprovació d'aquest.

El Consell Escolar aprovaria, per majoria simple, el Projecte Lingüístic de Centre. Una vegada aprovat, la direcció del centre el remetria a la Inspecció d'Educació per a l'informe corresponent i, posteriorment, a la direcció general corresponent per a la seua autorització o, si escau, proposta de modificació.

Si el seguiment i avaluació interna i externa ho aconsellaren, el Projecte Lingüístic de Centre hauria de ser revisat i modificat per millorar-lo. El procés d'aprovació seria el mateix.

Aplicació: La Programació General Anual:

La Programació General Anual recolliria les innovacions didàctiques, mesures organitzatives i activitats de formació previstes en el Projecte Lingüístic de Centre per a cada curs, així com el seu calendari d'implantació.

La Comissió Pedagògica hauria d'impulsar les actuacions previstes en la Programació General Anual derivades del Projecte Lingüístic de Centre i en vigilaria el compliment.

Seguiment i avaluació:

Anualment, l'equip docent, a partir dels informes de la Comissió Pedagògica, reflexionaria sobre el progrés dels alumnes i els processos didàctics i organitzatius seguits durant el curs, i també sobre l'èxit en l'extensió de l'ús del valencià, i plantejaria modificacions i propostes per a la Programació General Anual de l'any següent.

Cada quatre anys, es faria una avaluació interna i externa dels resultats i el procés d'aplicació del Projecte Lingüístic de Centre, conjuntament amb el Projecte Curricular de Centre, per tal de comprovar si s'han assolit els objectius proposats. D'acord amb els resultats de l'avaluació es procediria a realitzar les modificacions necessàries en el disseny del Projecte Lingüístic de Centre, especialment pel que fa a les decisions relatives a l'ensenyament i ús vehicular de les llengües, per tal de garantir l'assoliment per part dels alumnes dels objectius d'educació plurilingüe i intercultural, i dels nivells bàsics de referència corresponents en totes les llengües.

6.4.4 La Intervenció Didàctica a l'aula

La pràctica pedagògica a l'aula hauria de ser considerat l'espai privilegiat del model lingüístic educatiu on, mitjançant la intervenció del professorat, es decideix l'èxit o el fracàs de tota la planificació prèvia. En conseqüència l'equip de cicle, dins el marc del Projecte Educatiu de Centre, i tenint en compte les característiques lingüístiques, acadèmiques i culturals dels alumnes, i el seu context familiar, elaboraria i aplicaria la Programació d'Aula tenint cura de la idoneïtat de la proposta pel que fa a la metodologia i de l'ús estratègic de les llengües curriculars i no curriculars en la seua aplicació pràctica a classe.

La Intervenció Didàctica a l'aula hauria de ser objecte d'especial atenció i suport per part de l'administració educativa, i de l'equip directiu i docent del centre, especialment pel que fa a les pràctiques a classe derivades dels documents de planificació, a l'assessorament i suport a aquestes pràctiques, a la formació contínua del professorat per tal de realitzar-les de manera òptima, i a la reflexió i avaluació personal i en equip d'aquestes. Al servei de tots aquests processos, per tal de millorar-los, estaria l'Assessoria Didàctica de les Llengües, la Inspecció d'Educació i el Servei de Formació del Professorat.

Els resultats de la Intervenció Didàctica a l'aula serien la base per a dur a terme l'avaluació completa del sistema: de la pròpia Intervenció Didàctica, del Projecte Plurilingüe del centre i del Marc Institucional.

6.5 Aplicació del model d'educació plurilingüe i intercultural

6.5.1 La metodologia i l'avaluació

Qualsevol proposta de posada al dia de la metodologia idònia per al model lingüístic plurilingüe que presentem hauria de partir del ric patrimoni acumulat per l'escola valenciana durant molts anys en el camp de l'ensenyament de llengües, de l'educació bilingüe i plurilingüe, i de l'educació en general. Per aquest motiu:

1. La Conselleria d'Educació hauria de reconèixer el valor de la fonamentació i bones pràctiques de l'escola valenciana en el camp de l'educació bilingüe i plurilingüe, promoure'n la recollida i sistematització, i proposar-la com a punt de partida d'una necessària renovació pedagògica global.
2. La direcció general competent, a través dels seus serveis de formació, hauria de promoure i experimentar, sobre aquesta base, enfocaments tradicionals renovats i els enfocaments didàctics més actuals, pel que fa a l'educació plurilingüe i intercultural:

- **Pel que fa al tractament de les llengües curriculars**, enfocaments plurilingües integrats tant en l'ensenyament (Tractament Integrat de les Llengües—TIL) com en el seu ús vehicular (diverses modalitats del Tractament Integrat de les Llengües i els Continguts—TILC), que incorporen:
 - Enfocaments basats en la interacció, la comunicació mitjançant gèneres de text orals i escrits, i la reflexió metalingüística lligada a l'activitat comunicativa pel que fa a l'ensenyament de llengües.
 - Tractament didàctic de l'ensenyament i ús vehicular del valencià com a L1 minoritzada.
 - Tractament didàctic de l'ensenyament i ús vehicular del valencià com a L2.
 - Tractament didàctic de l'ensenyament i ús vehicular del valencià i el castellà com a llengües addicionals per a l'alumnat migrant.
 - Tractament didàctic de la diversitat a l'aula, en l'ensenyament i ús vehicular de les llengües, com una riquesa i un recurs que cal aprofitar i no d'un problema que cal resoldre, i des de la perspectiva d'èxit per a tots els alumnes.
 - Tractament explícit, en l'ús vehicular de les llengües (llengua primera, llengua segona o llengua estrangera), del llenguatge acadèmic necessari per a la construcció dels sabers disciplinaris.
 - Mètodes intensius quan les hores disponibles per a l'ensenyament d'una són limitades i la competència que cal assolir, elevada.
 - La facilitació de la transferència, el control de la interferència i la construcció plurilingüe dels sabers com a eines didàctiques en l'ensenyament i ús vehicular de les llengües.

- **Pel que fa al tractament de les llengües curriculars i no curriculars**, enfocaments plurilingües que ajuden a la sensibilització interlingüística i intercultural, i al desenvolupament de la consciència metalingüística, com ara *l'obertura a les llengües* i la *intercomprensió* entre llengües, o que faciliten l'autonomia de l'aprenent i potencien la competència d'aprendre a aprendre, com ara el *portfoli europeu de llengües*.

- Tecnologies de l'aprenentatge i el coneixement (TAC), que promouen els processos de recerca, tractament i difusió de la informació, i la pràctica de l'alfabetisme múltiple.

3. També hauria de promoure un enfocament de l'avaluació lligada al procés d'ensenyament-aprenentatge, que contribuïra a l'èxit de tots els alumnes i que, entre altres, presentara les característiques següents:

- Hauria d'incloure la competència comunicativa i altres competències i sabers relacionats: competències interculturals, actituds de tolerància i respecte envers les diferències lingüístiques i culturals, capacitat de conviure i treballar amb persones d'altres i cultures, i altres.

- Hauria de considerar no solament allò que els alumnes saben fer amb cada una de les llengües per separat, sinó també allò que saben fer amb part o amb totes les llengües alhora.
- Especialment amb els alumnes migrants i els alumnes vulnerables, hauria de facilitar que cada alumne poguera demostrar els seus sabers i competències amb les llengües que preferira i mitjançant els instruments d'avaluació més adaptats a les seues possibilitats.

6.5.2 *L'ús de les llengües d'ensenyament i d'ús vehicular*

Sense perjudici de la utilització dels enfocaments plurilingües que figuren al punt anterior, com a regla general:

- En l'ensenyament de les àrees lingüístiques, la llengua d'ensenyament hauria de ser necessàriament la llengua objecte d'aprenentatge.
- En les àrees no lingüístiques, la comunicació tant oral com escrita s'hauria de fer en la llengua vehicular de l'àrea.
- Els llibres de text i altres materials curriculars haurien d'estar redactats, també, en la llengua en què s'impartisca l'àrea.

6.5.3 *Els materials curriculars*

L'administració educativa hauria de vetlar perquè els centres disposaren de materials educatius amb els enfocaments metodològics adients per a la gestió acadèmica i didàctica dels programes educatius plurilingües. Amb tal finalitat, l'administració hauria d'establir contactes amb les editorials per tal de propiciar un canvi en els materials en línia amb les exigències metodològiques de l'educació plurilingüe, i la dotació de materials curriculars de suport elaborats des d'una perspectiva plurilingüe i intercultural innovadora.

Sense perjudici de la necessària visió global i projecció universal que ha de tenir l'educació, els materials curriculars haurien de reflectir els referents culturals valencians.

L'administració educativa hauria de publicar convocatòries anuals de projectes d'innovació educativa adreçades a grups docents dels diferents nivells de l'educació no universitària amb la finalitat de promoure la recerca educativa, la innovació i millora dels processos docents i la divulgació dels resultats de la recerca i de les propostes d'innovació docent.

Es potenciaria la creació de convenis específics amb les universitats, especialment amb les Unitats d'Ensenyament Multilingüe de les universitats d'Alacant, Castelló i València, per a promoure l'assessorament, la recerca i la formació sobre l'educació plurilingüe.

6.5.4 Continuitat del Projecte Lingüístic

Els centres educatius haurien de garantir a l'alumnat la continuïtat dels programes en els quals s'han matriculat fins al final del seu procés d'aprenentatge.

Els centres d'una mateixa zona educativa haurien de coordinar-se amb la finalitat d'assegurar la continuïtat metodològica i de continguts curriculars en el pas de l'Educació Primària a l'Educació Secundària. Aquesta coordinació afectaria totes les àrees del currículum i, molt especialment, l'aprenentatge de segones llengües i llengües estrangeres per tal d'evitar estancaments en l'aprenentatge lingüístic.

6.5.5 Relacions del centre amb les famílies

Els projectes lingüístics de centre haurien d'incloure línies d'actuació que promogueren la informació a les famílies de les qüestions relacionades amb la formació dels seus fills i filles i la col·laboració entre el centres i les famílies en tots els nivells d'aprenentatge.

Els centres i l'administració educativa haurien de posar en marxa programes específics d'informació i suport a les famílies més vulnerables per motius socioeconòmics o lingüísticoculturals.

6.5.6 Escolarització de l'alumnat migrant

L'administració educativa hauria de crear programes específics per a l'acollida de l'alumnat migrant de nova incorporació. Els programes d'acollida en cada centre tindrien com a objectiu l'adquisició per part d'aquests alumnes d'unes competències bàsiques inicials, i la seua integració lingüística i cultural, per tal que pogueren incorporar-se com més prompte millor, a les classes de règim general. I també, en la mesura de les seues possibilitats, la integració lingüística i cultural de les famílies.

La direcció general competent en matèria educativa hauria de regular, dins el procés de matriculació, l'adscripció equilibrada de l'alumnat migrant entre els centres sostinguts amb fons públics tot evitant la concentració d'aquests en centres específics.

En centres amb un grup suficient d'alumnes migrants escolaritzats que parlen la mateixa llengua es podrien organitzar classes extraescolars d'aquesta llengua per tal que els alumnes conservaren i ampliaren les seues competències en la llengua familiar.

6.5.7 Relació del centre amb l'entorn

Els centres educatius haurien d'establir plans de cooperació entre els diferents agents educadors de la localitat o la zona on es troben ubicats, especialment amb els ajuntaments, les institucions culturals, les empreses, les ONG i el teixit associatiu local, amb la finalitat de col·laborar en la promoció d'un aprenentatge lligat a l'entorn i d'afavorir la cohesió social.

Un dels objectius prioritaris dels plans de cooperació es referiria a la sensibilització lingüística i multicultural de la comunitat educativa, tot afavorint la col·laboració amb els col·lectius de persones procedents d'altres països amb la finalitat de promoure la integració lingüística i social i actituds de respecte i tolerància respecte de totes les persones, independentment de la llengua i cultura d'origen.

La Conselleria d'Educació hauria de promoure acords amb institucions culturals d'altres estats i comunitats autònomes per tal de promoure l'aprenentatge en horari extraescolar de les llengües que no formen part del currículum oficial.

6.5.8 Assessorament als centres per a l'elaboració, aplicació i avaluació dels projectes de centre

L'administració educativa hauria de proporcionar als centres l'assessorament i el suport necessaris per a l'elaboració, l'aplicació i l'avaluació dels projectes lingüístics de centre.

Els responsables de l'assessorament i el suport necessaris per a l'elaboració, l'aplicació i l'avaluació dels projectes lingüístics de centre haurien de ser la Inspecció Educativa i l'Assessoria Didàctica d'Educació Plurilingüe.

6.6 El professorat

6.6.1 Requisits específics del professorat per als llocs docents

La Conselleria d'Educació hauria de catalogar els llocs de treball docent de totes les etapes educatives no universitàries en els centres públics i privats concertats amb la finalitat de garantir la continuïtat del model d'educació plurilingüe i intercultural en tots els nivells educatius. Aquesta catalogació implicarà el compliment de requisits lingüístics i de requisits didàctics.

1 Pel que fa als requisits lingüístics:

- La competència lingüística exigida per a tots els llocs de treball serà d'un nivell C2 en les llengües oficials, valencià i castellà, segons es defineix en el Marc europeu comú de

referència per a les llengües. Transitòriament s'estableix el nivell C1 com a competència lingüística mínima per a posar en pràctica adequadament aquest model plurilingüe.

- La competència lingüística mínima exigida serà d'un nivell C1 en una llengua estrangera, preferentment l'anglès, segons es defineix en el Marc europeu comú de referència per a les llengües. Transitòriament podria establir-se el nivell B2 com a competència lingüística mínima per a posar en pràctica adequadament aquest model plurilingüe.
- 2 Pel que fa al **requisit didàctic**, caldria acreditar per a tots els llocs de treball el coneixement i domini de la metodologia mínima necessària per al desenvolupament adequat d'aquest model educatiu, desplegada al punt 6. d'aquest document.

6.6.2 Capacitació del professorat

La Conselleria d'Educació hauria de regular els requisits de la capacitació del professorat dels nivells d'ensenyament no universitari per a impartir àrees, matèries o mòduls no lingüístics en valencià, en anglès i en altres llengües. En tot cas, la capacitació inclourà els requisits lingüístics i didàctics despleats en punt 6.6.1 d'aquest document.

6.6.3 Selecció i adscripció del professorat als centres

La Conselleria d'Educació hauria d'establir mitjans complementaris de selecció i adscripció del professorat als centres, que permeteren l'estabilitat necessària de la plantilla per a desplegar i continuar els seus projectes lingüístics plurilingües específics.

6.6.4 Formació per a l'aplicació del model plurilingüe i intercultural

La Conselleria d'Educació vetlarà perquè els plans d'estudi de les universitats públiques i privades i els plans de formació de l'Administració Educativa proporcionen, respectivament, la formació inicial i la formació contínua òptimes al professorat perquè es complisquen els requisits d'aplicació i el desplegament complet del model d'educació plurilingüe i intercultural que es proposa en aquest document.

Objectius de la formació inicial i contínua:

Aquesta formació hauria de garantir:

- L'assoliment del domini adient en les llengües oficials, valencià i castellà, així com,

obligatòriament, en una llengua estrangera, preferentment l'anglès, segons s'estableix en 6.6.1 d'aquest document. Opcionalment, es garantirà el domini adient d'altres llengües estrangeres de treball.

- Els coneixements suficients sobre els contextos socials, sociolingüístics i polítics en què funcionen les llengües i les cultures, i els condicionants que aquests contextos imposen a l'educació lingüística plurilingüe i intercultural.
- La formació didàctica específica que requereix un model d'educació plurilingüe atenent a les competències didàctiques que figuren al punt 6.5.1 d'aquest document.
- El coneixements sobre planificació educativa, i organització i gestió dels centres, necessaris per a la participació democràtica en la construcció, aplicació i avaluació de l'educació plurilingüe i intercultural.

Instruments per a la formació inicial i contínua:

Els instruments de la formació inicial són els graus i màsters universitaris que formen el professorat d'Educació Infantil, d'Educació Primària, d'Educació Secundària i Batxillerat, d'Educació de Persones Adultes, de Cicles Formatius de Formació Professional de Grau Mitjà i Superior i d'Ensenyaments de Règim Especial, tant d'àrees lingüístiques com d'àrees no lingüístiques.

La formació contínua és un dret i un deure del professorat i és responsabilitat de l'Administració Educativa. La Conselleria d'Educació hauria de garantir una oferta formativa institucional i afavorir que tot el professorat hi accedís a través de programes que s'ajusten a les necessitats lingüístiques i didàctiques d'aquest model educatiu plurilingüe i a les condicions laborals del professorat. Aquest darrer fet implicaria que l'oferta formativa podria tenir lloc tant fora com dins del centre i també en modalitat virtual. Es crearien els mecanismes de reconeixement corresponents i es tindria present en tot moment que la motivació del professorat és clau en l'èxit educatiu. La formació tindria caràcter teoricopràctic i estaria eminentment orientada al foment de projectes de recerca i acció, a l'intercanvi d'experiències reeixides i la generació de recursos i materials fonamentats i d'acord amb les darreres perspectives metodològiques i didàctiques en matèria d'educació plurilingüe i intercultural. La creació d'una plataforma específica permetria la difusió dels resultats de l'activitat formativa i serviria com a repositori de recursos.

6.6.5 Reconeixement al professorat

La Conselleria d'Educació hauria de determinar reglamentàriament els reconeixements al professorat per formació i serveis especials, tindria en consideració les acreditacions, i els efectes que tindrien aquests reconeixements i acreditacions en els diferents

concursos i convocatòries d'àmbit autonòmic en què participe el professorat.

6.6.6 Reconeixement als centres educatius

La Conselleria d'Educació hauria de determinar reglamentàriament el reconeixement especial a centres que acrediten èxit en aspectes innovadors relacionats amb el desplegament del model d'educació plurilingüe i intercultural, per tal d'enriquir el currículum institucional de centre.

6.7 L'avaluació del model lingüístic educatiu

6.7.1 Objectius i abast de l'avaluació

L'avaluació del model lingüístic educatiu hauria de tenir com a **finalitats**:

- Comprovar el grau d'acompliment dels objectius proposats.
- Millorar la qualitat de l'educació plurilingüe i intercultural que proporciona.
- Adequar la política lingüística educativa a les necessitats de la societat.
- Optimitzar els recursos del sistema educatiu, i augmentar-ne l'eficàcia i la transparència.
- Facilitar la incorporació d'innovacions en els processos metodològics, organitzatius i de funcionament.
- Introduir canvis per a millorar el model lingüístic educatiu.

L'avaluació s'hauria d'aplicar a tots els **àmbits** propis de l'educació plurilingüe i intercultural, des dels resultats dels alumnes, l'eficàcia dels programes plurilingües, la idoneïtat dels enfocaments metodològics, l'adequació dels requisits d'entrada i de la formació inicial i contínua del professorat, l'avanç de l'ús vehicular, social i institucional del valencià dins el sistema educatiu, el funcionament dels centres, i la implantació de l'educació plurilingüe i intercultural en els territoris de predomini lingüístic castellà, al funcionament de la pròpia administració pel que fa al suport al model lingüístic educatiu valencià.

Pel que fa a la **temporalitat**, l'avaluació global del model es realitzaria cada quatre anys. Ara bé, en el moment que la direcció general competent en matèria lingüística i educativa ho considerara oportú, podria realitzar una avaluació diagnòstica sobre determinats aspectes del model lingüístic educatiu per detectar insuficiències i introduir-hi millores.

6.7.2 Procés d'avaluació

Cada quatre anys caldria constituir una Comissió d'Avaluació, dins la Direcció General

competent en matèria de política educativa i avaluació, per dur a terme l'avaluació global del model educatiu. S'hauria de constituir, també, cada vegada que calguera dur a terme una avaluació diagnòstica.

Aquesta comissió hauria d'estar constituïda per representants de la pròpia Conselleria d'Educació, de les Universitats i altres professionals de reconegut prestigi en l'àmbit de l'educació plurilingüe.

Els centres educatius, i totes les direccions generals de la Conselleria d'Educació, col·laborarien en la planificació i aplicació de les avaluacions.

6.7.3 Resultats

Aprovat l'Informe definitiu, la Conselleria d'Educació, a través de la direcció general competent, hauria de donar difusió als resultats de les avaluacions de la manera que es determine reglamentàriament.

A partir dels resultats de les avaluacions, la Conselleria d'Educació hauria de realitzar els canvis necessaris a tots els nivells del model lingüístic educatiu per tal que els objectius i nivells bàsics de referència proposats pogueren ser assolits per tots els alumnes en totes les etapes i modalitats d'ensenyament.

6.8 Dotació econòmica i recursos

L'administració autonòmica dotarà el sistema educatiu amb el personal docent i no docent, i els recursos econòmics i materials necessaris perquè s'acomplisca el que s'ha proposat en aquest model lingüístic educatiu, amb la finalitat de garantir l'aconseguit dels objectius que s'hi preveuen.

6.9 Consideracions finals

6.9.1 Aplicació d'aquesta proposta a altres ensenyaments del sistema educatiu

La Conselleria d'Educació hauria de determinar reglamentàriament la manera en què s'aplicarà aquesta proposta, respectant-ne el sentit i abast dels objectius, la intensitat en l'ensenyament de les llengües curriculars i la proporció del seu ús vehicular, a la formació professional, a la formació de persones adultes, en els centres d'educació especial en els ensenyaments artístics i esportius, en els conservatoris de música i en les escoles oficials d'idiomes.

6.9.2 L'Assessoria Didàctica d'Educació Plurilingüe i Intercultural

S'hauria de crear una assessoria específica, amb dependència orgànica i funcional d'un servei que s'ocupe de l'ensenyament i ús vehicular de les llengües, i l'extensió dels programes d'ensenyament en valencià, dins l'administració educativa. Les seues funcions seran les següents:

- Informar les famílies i la comunitat educativa sobre les característiques, avantatges i exigències de l'educació plurilingüe i intercultural, i sobre la necessitat i vies de participació dels pares en la concreció, aplicació i avaluació dels projectes lingüístics de centre.
- Assessorar els centres i proporcionar-los tot el suport tècnic necessari, en l'elaboració, aplicació i avaluació dels Projectes Lingüístics.
- Planificar i dur a terme activitats de formació, especialment en els centres, pel que fa a l'ensenyament de llengües, i especialment, als enfocaments plurilingües.
- Proposar i dur a terme activitats d'innovació en l'ensenyament de llengües, i en la planificació, aplicació i avaluació de programes plurilingües i interculturals.

6.9.3 La Inspecció d'Educació

Pel que fa al model lingüístic educatiu, la Inspecció d'Educació hauria de tenir les funcions següents:

- Garantir, a través de la supervisió i control, el compliment de la normativa que es genere entorn al nou model plurilingüe.
- Supervisar i informar el projecte lingüístic del centre.
- Fer el seguiment de l'aplicació dels programes.
- Supervisar i controlar, des del punt de vista legal, pedagògic i organitzatiu, el funcionament del model d'educació plurilingüe als centres educatius.
- Participar, juntament amb l'Assessoria de Llengües, en l'avaluació dels projectes lingüístics dels centres.
- Supervisar la pràctica docent col·laborant a millorar-la de manera contínua, especialment en allò que fa referència en l'aplicació dels enfocaments didàctics plurilingües.
- Avaluar i assessorar els processos de gestió dels equips directius respecte al Projecte Lingüístic de Centre, posant de manifest les possibles deficiències observades i proposant les millores oportunes.

6.9.4 Competències lingüístiques del personal tècnic de l'administració educativa

Tot el personal tècnic de l'administració educativa —Inspecció, Assessoria, Formació...— hauria de posseir la titulació i la competència necessàries i adequades a les seues funcions, en les dues llengües oficials.

6.9.5 Reflexió sobre els materials curriculars

L'administració educativa hauria de promoure una reflexió profunda dins de la comunitat educativa, i especialment entre docents, sobre els actuals materials curriculars —llibres de text, especialment, tal com són concebuts a hores d'ara—, sobre el paper dominant que tenen actualment en la implementació del currículum, sobre la seua idoneïtat per a aplicar l'educació plurilingüe i intercultural que es pretén, sobre el seu cost econòmic i sobre les alternatives disponibles —llibres electrònics, tauletes, ordinadors, Internet...— per tal d'encetar un canvi en la concepció, elaboració i l'ús dels materials curriculars que d'una banda milloren l'ensenyament i d'altra, que eviten les oneroses despeses de les famílies.

6.9.6 Col·laboració amb altres organismes i entitats

La Conselleria d'Educació hauria d'establir convenis de col·laboració amb aquelles entitats de reconegut prestigi, com ara l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, Unitats per l'Educació Multilingüe (UEM) de les universitats valencianes, Escola Valenciana, Acció Cultural, etc., per a la dinamització de l'educació plurilingüe i intercultural a la Comunitat Valenciana tant dins els centres com, especialment, entre les famílies i la comunitat educativa.

La Conselleria d'Educació hauria de potenciar les relacions amb les administracions educatives de l'àrea lingüística del valencià/català, amb la resta de comunitats autònomes de l'estat espanyol i amb altres països amb una situació sociolingüística i educativa semblant a la de la Comunitat Valenciana, fora o dins de la Unió Europea, per intercanviar experiències plurilingües i interculturals d'èxit, i establir projectes conjunts.

6.9.7 Homologació de títols

S'haurien d'homologar els títols acreditatius de la competència lingüística i tècnica en valencià que atorga l'administració educativa valenciana amb els d'altres administracions autonòmiques per, com ja fan aquestes, per tal de facilitar el desplaçament i la inserció laboral dels docents.

7 Conclusió

Elaborar un model lingüístic educatiu per al sistema educatiu valencià comporta una enorme responsabilitat, no solament per la complexitat de la tasca sinó perquè una cosa són les teories, principis i bones pràctiques procedents de la literatura sobre educació plurilingüe i intercultural d'arreu del món i una altra fer-ne una adequació a la realitat política, sociolingüística i educativa de la nostra societat.

Des d'aquesta perspectiva, un projecte com aquest és sempre una mena de transacció entre allò que **voldríem** aconseguir i allò que pensem que pensem que **podem** aconseguir, tenint en compte les forces i recursos de què disposem, la realitat sobre la qual volem actuar i les forces contràries amb les quals caldrà arribar a un acord. *Cal* arribar a un acord, perquè un model lingüístic educatiu és massa important per canviar-lo cada vegada que se celebren unes eleccions i canvia l'orientació política del partit en el govern.

El model lingüístic educatiu que presentem en aquest document, doncs, vol ser una proposta per al debat entre tots els agents educatius interessats *realment* en la revitalització i normalització del valencià, en la construcció d'un país vertebrat territorialment i cohesionat socialment, i en la millora de l'educació a tots els nivells.

En aquesta tasca, hi estem implicats tots.